

„Kifűjük magunkból az »ünnepi fáradtságot«, és az ünnep hangulatát is egyre inkább eltoljuk magunktól.”

Ünnepi leszerelés ► 3. oldal

„A nacionalizmus keresztyénség által átformált tartalma nemzethez tartozást, sorsközösséget, identitást, felelősséget jelent. Minden kritikánk ellenére az EU egyedülálló lehetőséget kínál, mivel a kölcsönös gyűlölködés területének, azaz Közép-Európának a népei az építő együttműködés útjára léptek.”

A Trianon-seb gyógyulása felé ► 4. oldal

„Valaki mindig a megszokott helyére kíséri vasárnaponként a templomban, majd mellé helyezi a Braille-írással készült énekeskönyv kötetét.”

Támaszom az Isten – Találkozás Farkas Mátyás zenetanárral ► 5. oldal

A szeretetmunkás ► 5. oldal
Kölcsey-verseny Orosházán ► 6. oldal
190 éves a „nemzeti imádságunk” ► 6. oldal
Luther-konferencia ► 7–10. oldal
Evangelikus borlovagrend? ► 13. oldal
„Első bálozó” evangelikus iskola... ► 15. oldal

BALLA MÁRIA FELVÉTELE

Hó végi hétvége Lutherral a téli Balatonon

► **Megtisztelő lehetőség, hogy – ha némiképp rövidített, szerkesztett formában is, de – olvasóinkkal évről évre megoszthatjuk lapunk hasábjain a január végi Luther-konferencián elhangzó előadásokat. Idén különösen öröndetes ez a lehetőség, hiszen az Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központ és a Magyarországi Luther Szövetség közösen megrendezett alkalma ezúttal egybeesett az ökumenikus imahéttel, így a szokottnál jóval kevesebben vettek részt a háromnapos szimpóziumon. Az összegyűlt közel negyven lelkes evangelikus mindazonáltal immár hatodik alkalommal tanúsíthatta, hogy a révfülöpi Luther-konferenciát méltán soroljuk egyházunk legrangosabb évenkénti rendezvényei közé.**

A jeges szél intenzíven rohamozta pénteken este a révfülöpi konferencia-központ épületét, így a fagyból betérőknek különösen jólesett a hagyományos vendégszeretettel fűszerezett meleg étel. Az ízletes vacsora elfogyasztása után a Luther-konferencia szellemi szülőatyja, az oktatási központ igazgatója, dr. Hafenschner Károly és a rendezvény háziasszonya, Isó Dorottya veszprémi lelkész köszöntötte az ország minden részéből érkezettek.

Az esti áhítat témája Saul elhívástörténete volt az *Apostolok cselekedetei* 9,1–22 alapján. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület nyugalmasított püspökének, Ittész Jánosnak az igemagyarázatát dr. Reuss Andrásnak, az Evangelikus Hittudományi Egyetem professor emeritusának előadása követte *Luther és a tolerancia* címmel.

A Magyarországi Evangelikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága a 2013. évet a *reformáció és tolerancia* évének nyilvánította. A reformáció születésének ötszázadik, 2017-es évfordulójára való készülést jegyében a Németországi Protestáns Egyház (EKD) kezdeményezésére egyházunk – más országok evangelikus egyházaival együtt – a jeles időpon-

tig évente más-más témát állít az egyházi közélet fókuszába.

Hittudományi egyetemünk nyugalmazott professzora előadásában kapcsolódott az idei évi tematikához. Szólt a tolerancia fogalmáról, megjelenési formáiról. A reformátor életéből vett epizódokon keresztül bemutatta, hogyan viszonyult Luther azokhoz a kérdésekhez, amelyeket a 21. század embere a tolerancia problémakörében lát. (A 16. században ismeretlen volt a mai toleranciafogalom.) Az exozé végén Reuss András továbbgondolásra indító kérdéseket is felvetett, amelyekre a hallgatóság együtt kereste a válaszokat. Az élénk beszélgetés az éjszakába nyúlva folytatódott az elmaradhatatlan révfülöpi zsíros kenyér és bor mellett...

A rendezvény programokban leg-sűrűbb napját, a szombatit a reggeli és az esti áhítat foglalta keretbe. Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész a napindítón Jézusnak a tanítványok jutalmáról mondott szavai-ból (Mt 19,27–30), a napot lezárón pedig a Keresztelő Jánosnak adott jézusi válaszból (Mt 11,5) indult ki igefejegetésében.

Dél előtt *Az imádkozó Luther* című előadásában a lelki életet, az Istennel való kapcsolattartást érintő témát

járt körül a házigazda, Hafenschner Károly lelkész. Szólt arról is, hogy Luther szerint mit és hogyan jó az Úristen elé vinni, mit visz véghez az imádság által a Szentlélek az ember szívében, életében. A konferenciaszervező igazgató Luther Márton imádsághoz való viszonyát, imagyakorlatát tanulandó és követendő példaként állította a jelenlévők és minden keresztyén elé. A reformátor az Atyával folytatott beszélgetéseiben gyermeki, őszinte, közvetlen és bizalmas kapcsolatot ápolt – hangzott el.

A konferenciának évről évre meghívott előadója Véghegyi Antal lelkész. Az *Evangelikus Élet* A vasárnap igéje rovatának vezetője humoros és provokatív előadásában *A félreértett Lutherről* szólt a *bűnbánat*, a *bűnbocsánat* és az *úrvacsora* összefüggésében. Kritikát fogalmazott meg a gyónás egyházunkban élő szokásával szemben, kifejezve aggályait a személyes, négy-szemközti gyónás gyakorlatának hiánya miatt. Sajnálatosnak nevezte továbbá, hogy sok helyütt a gyülekezet csupán havonta egyszer, illetve a nagy ünnepeken van együtt az úrvacsora közösségében, hiszen ez a lutheri szellemiségtől idegen gyakorlat.

A Magyarországi Luther Szövetség elnöke, dr. Fabiny Tibor Eric W. Gritsch kortárs amerikai Luther-kutató munkásságáról emlékezett meg. Az osztrák származású, kalandos életű egyháztörténész 2012-ben hunyt el. Hagyatéka rendkívül gazdag, számos könyvet írt a lutheranizmus történetéről, a radikális reformációról, Luther spiritualitásáról, teológiai nézeteiről. Magyarul mind ez idáig két Luther-könyve jelent meg, mindkettő dr. Böröcz Enikő evangelikus lelkész fordításában.

► Folytatás a 7. oldalon

Imaheti kápolnaszentelés Tótkomlóson

A Déli Evangelikus Egyházkerület elnöksége – Gáncs Péter püspök és Radosné Lengyel Anna felügyelő – az ökumenikus imahét zárónapján Tótkomlóra látogatott. Először a gyülekezet presbitériumával találkoztak, majd áttekintették a gyülekezetépítés, valamint az intézmények (óvoda, szociális szolgálat) működésének gondjait és örömeit.

A presbitériumi ülést ökumenikus istentisztelet követte, amelynek keretében a püspök evangelikus kápolnává szentelte a korábban baptista imaházként szolgáló, de az utóbbi években már használaton kívüli épületet, amelyet a Tótkomlósi Evangelikus Egyházközség megvásárolt a Magyarországi Baptista Egyháztól.

A zsúfolásig telt kápolnában együtt szolgáltak a testvéregyházak pásztorai: Kiss Tibor Péter, a Körös-vidéki Baptista Egyházkerület elnöke, Nagy Ferenc római katolikus plébános, Lapis Zsuzsanna református lelki-

pásztor, valamint Lázár Zsolt, a Nyugat-békési Evangelikus Egyházmegye esperese, Unyi Anikó beosztott lelkész és a házigazda, Szpisák Attila parókus, aki részben szlovákul véggezte a liturgiát.

Igehirdetésében Gáncs Péter hangsúlyozta, hogy amiként az imahét utolsó napjával nem fejeződik be a közös imádkozás és az ökumenikus együtt munkálkodás szolgálata, úgy a felszentelt kápolnában is tovább folyik az Istennel és egymással való közösség építése.

■ NAGY ANDRÁS felvétele

Keresztyén–zsidó imaóra az ökumenikus imahét lezárásaként

► **A tiszta és emelkedett emlékezés segíthet abban, hogy olyan szörnyűség, mint a holokauszt, ne ismétlődhessen meg soha többé – mondta Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek az ökumenikus imahét záróeseményén, a keresztyén–zsidó imánapon vasárnap a budapest-terézvárosi Avilai Szent Teréz-plébániatemplomban.**

Beszédében Erdő Péter úgy fogalmazott: „Különös öröm, hogy itt most a különböző keresztyén közösségek tagjai együtt lehetnek az idősebb testvér képviselőivel, erősítve ezzel egymás között is az összetartozás felismerését.” Erre nagy szükség van, „ezért is tartja ma a holokauszt emléknapiját szerte a világon sok ország.” Erdő Péter hozzátette: az *Újszövetségben* is megjelenik a felebarát, az irgalmas samaritánus, a másként hívó, aki mégis segít, „és megjelenik a tékozló fiú esete is, az elbitangolt fiatalabb testvér meg a méltatlankodó idősebb, akiket az édesapa össze akar békíteni a találkozás örömnépén.”

A bíboros rámutatott: „Ha mi, keresztyének keressük azt, ami bennünket összeköt, vissza kell térnünk a közös alaphoz... a názáreti Jézus személyéhez. Ha hozzá visszatérünk, akkor visszatérünk népéhez is, mert nem ismerhetjük meg... őt, ha nem vesszük komolyan kapcsolatát népevel, népének hitével és a szövetséggel.”

Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi felhívta a figyelmet arra: a Szentírás törvénye megköveteli az özvegy, az árva, a gyenge és az elesett emberek védelmét és segítését, és „megparancsolja nekünk

a felebarát szeretetét.” Megjegyezte: lehetnek az élet kérdéseiben más nézeteink, de „nem lehetnek ellenséges nézetei egy haza fiainak és egy föld polgárainak”.

Schweitzer József kiemelte: „Isten előtt alázattal kell járnunk”, mert „mindnyájan az ő esendő gyermekei vagyunk”. Hozzátette: Isten a maga képmására teremtette az embert, ezért „minden emberben meg kell látnunk Isten arcának hordozóját”. Meg kell tartani a törvényt, szeretni kell az igazságot, és alázattal kell járni Isten előtt – fejezte be beszédét a főrabbi.

A szertartáson részt vett Lackner Pál nyugalmazott evangelikus tábori püspök, Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke, Csernák István metodista szuperintendens, Ócsai Tamás, a Hetednap Adventista Egyház unióelnöke, Patoky Albert, a Magyar Pünkösdi Egyház elnöke, Kalota József, a Konstantinápolyi Ortodox Patriarchátus érseki vikáriusa, Székely János esztergom–budapesti segédpüspök, Fischl Vilmos, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtákará és Tarr Zoltán, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának tanácsosa. ■ MTI

Indul az Öveges program

A líceum támogatást nyert
a természettudományos oktatás megújítására kiírt pályázaton

▶ Az Új Széchenyi terv keretében kiírt, A természettudományos oktatás módszertanának és eszköztudományának megújítása a közoktatásban című pályázatán (Öveges program) a Magyarországi Evangélikus Egyház a Berzsenyi Dániel Evangélikus Líceum és partneriskolái természettudományos oktatásának fejlesztése című pályázatával 229 576 179 forint támogatást nyert.

A pályázati felhívás célja volt, hogy az érintett oktatási intézményekben a korszerű és magas szintű természet-

tudományos szemléltetés hálózatos rendszere alakuljon ki, mégpedig – a támogatott intézmény és a vele együttműködő iskolák összehangolt, közös munkája révén – költséghatékony módon.

Az új laborok kialakítása és a legmodernebb eszközök beszerzése mellett az oktatás módszereinek megújítása – a líceum esetében – az évszázados tradíció mentén fogalmazódik meg. Ez az élő erővel ható hagyomány a természettudományok egyes tantárgyaira soha nem gondolt úgy, mint csupán önállóan fejlesztendő területekre, miként a líceumba járó diákra sem tekintett úgy, mint az egysíkú és egykarakterű gondolkodás szürke közkonatájára.

A líceum 2013 januárjában indult Öveges programjával kapcsolatban az említett alapelvek mentén megvalósuló fejlesztések szakmai vezetője, Horváth Lúcia tanárnő nyilatkozatában Szent-Györgyi Albertet idézte: „Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felbredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömeit, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni, amit csinál... és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog... Egy tudomány által teremtett világ biztonságosan csak a tudomány szellemében, a tudomány módszereivel működtethető, ami a tudományt is megteremtette.”

▶ Forrás: www.bdeg.hu

Turisztikai pályázat révén újul meg a miskolc-belvárosi evangélikus templom

▶ A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség nemrégiben több mint hatmilliárd forint támogatás sorsáról döntött, amely érinti az észak-magyarországi térséget is. A támogatott miskolci projektek között szerepet kapott a Református emléktak – zarándokutak elnevezésű fejlesztés is, amely révén a Magyarországi Evangélikus Egyház 326,9 millió forintot kapott.

A hazai evangélikus egyház a projekt révén egy igazán jelentős, országos szintű, egymást erősítő zarándokút-hálózatot szándékozik megvalósítani, ebben kap helyet az Észak-magyarországi régió is a Dél-alföldi, Észak-alföldi, Dél-dunántúli és Közép-dunántúli régió mellett. A hiánypótló beruházás kapcsán a belvárosi evangélikus templom gyülekezetének lelkésze, korábbi evangélikus esperes, Sándor Frigyes a Miskolc Televízióknak elmondta: nagyon örülnek az elnyert összegnek, hiszen ebből sok elképzelésüket meg tudják majd valósítani.

A projektben részt vevő helyszínen a település egyháztörténelmi, történelmi, kulturális és néprajzi örökségének kutatása és bemutatása is megvalósul. Ennek köszönhetően olyan, a vallási indíttatáson túlmutató turisztikai termék jön létre, amelyet eddig hazánkban egyetlen turista- vagy zarándokút sem biztosított. A jelentősebb helyszíneken, így Miskolcon is látogatóbarát módon megújul az egyházi épített örökség is, erre negyvenmillió forintot adnak.

„Sok mindenre lenne szükség, számos elképzelésünk van, amelyek jelentős részét meg tudjuk valósítani az elnyert összegből. Templomunk 1797-ben épült, s a legutolsó

felújítás egy festés volt a belső térben, még 1941-ben. A tetőszerkezeten »életmentő« javításokat végeztünk el, mert különben összedől volna. A pályázat összegéből szeretnénk renoválni, emellett megmutatni értékeinket nem csupán a templomba járóknak – emelte ki a lelkész. Mint hangsúlyozta, az orgonaszéknel, a haranglábnál is sok munka van, így a kapott pénzből ezeket is elvégezzük majd, de természetesen a rekonstrukció mellett más értékeiket is megmutatják a vallásos és az egyházhoz nem kötődő közönségnek.

„Azokat is meg szeretnénk szőlítani, akik nem járnak rendszeresen templomba. Számos olyan kincsünk van, amely mindenki számára érdekes és vonzó lehet, ilyen például a könyvtárunk, amelyben az 1500-as évekig visszamenően vannak könyvek. Ezek a kötetek nem csupán egyházi jellegűek. Ezekből szeretnénk kiállítás rendezni, illetve van egy Székely Bertalan-oltárképünk is, amely a templom fennállásának századik évfordulójára készült 1897-ben. Ez azért egyedülálló művészettörténelmi szempontból is, mert Jézust mindig fehérben ábrázolják, ezen a képen pedig sötétebb tónust használt az alkotó, s számos szimbólum van a festményen” – tette hozzá Sándor Frigyes.

▶ Forrás: minap.hu, szakhírnok.hu

Téli berek Nagyborzsönyben

A 4. Téli berek evangélikus hitépítő tábor a legridegebb évszakban kívánt – játékos vetélkedőkkel, téli kirándulással, mézeskalács sütéssel és farsangi mulatsággal – Jézus közelébe vonni gyermekeket. A KÖSZI, azaz a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért szervezésében az elmúlt héten Nagyborzsönyben megrendezett négy napos hitmélítő táborról lapunk jövő heti számába várunk bővebb beszámolót.

■ HORVÁTH MÁRTA felvétele

Ünnepi leszerelkezés

Két, látszólag teljesen független történet váltotta ki belőlem azokat a gondolatokat, melyeket így ünnepek után szeretnék megosztani a kedves olvasókkal.

Az egyik történet igehirdetésben hangzott el gyülekezetünkben a vízkereszt utáni első vasárnapon. A prédikációt hallgatva meglevenedett előttem a vízkereszt utáni ünnepisátor-bontás, amikor a főtérről eltűnnek a vásárosbódék, összegyűjtik az ünnepi dekorációkat a kirakatokból, és megváltozik a hangulat a városban. Az igehirdető felidézte egyik kedves gyermekkori emlékét, amikor is abban zajlott a nemes versengés az iskolában, hogy kinél marad meg leghosszabb ideig a karácsonyfa. Mert hogy vízkeresztkor a legtöbb fa kikerül a szemétdombra, a díszeket összeszedik, elteszik mélyen a szekrényekbe, padlásfeljáratokba, raktárakba. Szemétkerülnek a megszáradt sütemények, kiselejtezés a sorsa az elgyötört, véletlenül elrontott játékok egy részének is, amelyek a karácsonyfa alatt megörvendezették a gyermekeket.

Ez az egyik kép, amely elindított bennem egy gondolatot – hogy valóban elkezdődött az ünnepi leszerelkezés, amikor lebontunk, kidobunk mindent: karácsonyfát, csomagolópapírokat, dobozokat, játékokat, szervezetünk felhalmozott mérgeit. Kifűjük magunkból az „ünnepi fáradtságot”, és az ünnep

hangulatát is egyre inkább eltoljuk magunktól.

A másik történet velejéig megrázó és megdöbbentő, ráadásul éppen vízkereszt táján tudósított róla a híradó. Valaki telefonált az állatvédőknek, hogy mindjárt éhen pusztul a szomszédjának a kutyája, alig vonszolja magát. Rettenetesen sajnálja az éhez, meggyötört kutyát ez az illető, kihívja az állatvédőket, és kiderül, hogy a kutya valóban alultáplált, éhez, rettenetesen le van gyengülve – de ami ennél is súlyosabb: a házban éhez emberek találnak.

Nemhogy a kutya, de a házban élő család sem evett napok óta. A beteg édesanya két nyomorék gyermekét neveli, mindkettő mozgás- és értelmi sérült. Hogy valami ennével jusson nekik, ő napok óta semmit nem evett. Aztán a két szenvedő fogyatékos gyermeken kívül ott van még a kilencvenen túli, ágyban fekvő nagymama. Ezért az asszony meg a kutya nem evett semmit, a többiek is csak épphogy valamit.

Gyötrelmes látni, hogy a 21. században karácsony táján egy élő, virágzó magyarországi faluban ilyen dolog megtörténhet. Ez pedig nem egyedi eset.

És ekkor eszembe jut, hogy mi csoda médiakampány biztatott arra karácsonykor, hogy segítsünk a mellettünk élő embertársainknak. Eszembe jut, mennyire szétlárták

Böjte Csaba ferences szerzetest. Ha nem tudnám, hogy ő fölöttébb hiteles ember, és szolgálata Isten megnyilatkozó kegyelme a világban, akkor azt mondanám, hogy izléstelen, ahogyan a média felkapta. És mégis megdöbbentő volt, hogy mennyi jó ember van a világon, és hogy sikerült a média segítségével sok millió forintot összegyűjteni az általa működtetett alapítványnak. Ez óriási dolog!

És eszembe jut a Hősök terén felállított Mikulásgyár, ahová emberek ezrei vitték a csomagokat, és eszembe jut, ahogyan a katasztrófavédők, a szeretetszolgálatok munkatársai élelmiszer-csomagokat gyűjtöttek és osztottak a szegényeknek és a hajléktalanoknak.

Egyvalami azonban mégis megtörténik: ahogyan kikerül a lakásokból a karácsonyfa, és visszatérünk a hétköznapi életbe, ugyanúgy elfeledkezünk arról, hogy valamilyen formában ennek az adakozásnak tovább kell működnie. És pontosan az említett prédikáció indította el a gondolatot bennem: vajon az elszáradt, levelet hullató karácsonyfával a jászolbölcső gyermekét is kidobjuk a szívünkbe? Eltesszük a szekrénybe, hogy majd jövő karácsonykor elővegyük? Akkor majd újból kezdünk jótékonykodni, és elaltatjuk a lelkiismeretünket, hogy milyen jók vagyunk, mennyire megható ez a születési ünnep?

Na de mi lesz karácsonytól karácsonyig? Háromszázhatvan napig mi történik azokkal az emberekkel, akiknek senki nem fogja meg a kezét; azokkal a családokkal, ahol sérültek vannak, akik oda jutnak, hogy kutyájukkal együtt halnak éhen a szomszédok szeme láttára?

Milyen csodálatos, hogy az illető szomszéd megsajnálta a kutyát. Jobban örültem volna, ha először éhez embertársát látja meg. De ezt a szerencsétlen asszonyt és családját nem a felebaráti szeretet, hanem az embert sokszor megszégyenítő kutyahűség mentette meg az éhhaláltól.

Ünnepi leszerelkezésünkkor tartunk meg a jászolbölcsőt a szívünkben, kedves olvasók, ne dobjuk ki azt az odafigyelő szeretetet, amellyel Jézus közelített az emberekhez! Neki mindig volt látása, érzéke, empátiája a szenvedők iránt, és nemcsak kiemelt ünnepnapokon volt Krisztus, hanem mindig barátja, társa, kísérelője volt az embernek. Mert nem azért küldte Isten az ő Fiát erre a világra, hogy mi három napig ringatózzunk általa, hogy három napig meginduljon a szívünk, és hirtelen átöleljük a különben elfelejtett nyomorultakat. Ezt nem három, hanem háromszázhatvanöt napon át tenni és élni kell.

Talán banális példát mondom, de a kolozsvári gyülekezetben van egy persely, melyet diakóniai perselynek hívunk. Nem tudjuk ezzel meg-

ÉGTÁJOLÓ

váltani a világot – azt már megtette Krisztus nélkülünk is. Nem tudjuk megszüntetni a mélyszegénységet, a nyomort, de talán azzal, hogy minden vasárnap kihirdetjük a diakóniai célra történő adakozást, emlékeztetjük híveinket arra, hogy vízkereszt után nem dobjuk ki Jézust is a karácsonyfával.

A karácsonyi ünnepkör, vízkereszt is elmúlt már. Elillant az ünnep, kialudtak a pompás fények, de karácsony szellemének élnie kell háromszázhatvanöt, nem csupán három napig. Ha nem így van, minden jó szándékunk csak szalmaláng.

Adorjani Dezső Zoltán püspök
Romániai Evangélikus-Lutheránus
Egyház

Irodalom, képzőművészet és zene a magyar kultúra napján Kolozsváron

► Képzőművészet, irodalom, zene és humor egyaránt helyet kapott a magyar kultúra napja tiszteletére Kolozsváron tartott kétnapos ünnepség programjában, amelyet a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház szervezett, kultúránk alkotó jelenére és jövőjére fókuszálva. Az eseménysorozat helyszínül a Reményik Sándor Galéria szolgált, ahol kiosztották a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) által alapított Erdélyi Magyar Kortárs Kultúráért díjakat is.

Házigazdaként Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök köszöntötte az egybegyűlteket január 22-én, kedden délután, hangsúlyozva: a kultúra olyan boltív, amely sokféleségünk ellenére is képes összekapcsolni bennünket.

– Egyetlen oka van annak, hogy a négy-öt száz személy befogadására alkalmas templomunk helyett a Reményik Sándor Galéria ad otthont a magyar kultúra napi ünnepségnek: az örömhír, hogy ezen a héten hozzáfogtunk a templom restaurálásához. Inkább tartalmi jellegű változás a korábbi évekhez képest, hogy ezúttal nem kizárólag a múlt-ra figyelünk, hanem kultúránk életerős, alkotó, termékeny jelenére és jövőjére is. Leginkább a kortárs szó jellemzi a rendezvénysorozatot – magyarázta a püspök.

Kodály Zoltánt idézte („Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának”), majd Pilinszky János Imádságért című írásának tolmácsolása után a Concordia vonósnyegyesnek adta át a terepet. A kvartett tagjai (Márkos Albert – hegedű, Béres Melinda – hegedű, Király Erzsébet – brácsa, Ortenszky Gyula – cselló) Orbán György Öt madrigál című művét adták elő.

– Január 22-én fejet hajtunk a múltunk előtt, kulturális ér-

tekeink iránti tiszteletünket fejezzük ki. Ugyanakkor az alkotások, az alkotók jelenére is gondolunk a jövő felé fordulva – hangsúlyozta Kelemen Hunor. Az RMDSZ elnöke a szövetség által tavaly januárban alapított Erdélyi Magyar Kortárs Kultúráért díjak kapcsán kifejtette: az elismerést olyan személyek vagy szervezetek kaphatják meg, akik, illetve amelyek alkotó-, építő-, szervezőtevékenységükkel hozzájárulnak az erdélyi magyar kultúra megőrzéséhez, gyarapításához, továbbviteléhez.

Az első alkalommal idén odaítélt díjban Székely Csaba marosvásárhelyi drámaíró, a Bányavirág, Bányavasság és Bányavíz című művek szerzője, Részegh Botond csikszeredai képzőművész, az Új Kriterion Galéria vezetője, valamint Bocsárdi László rendező, a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház igazgatója részesült.

A Sánta Csaba szobrász által készített kispasztikával, Könczey Elemér grafikus tervezte oklevéllel és tízezer lejjel járó kitüntetést Kelemen Hunor nyújtotta át az ünnepségen jelen lévő Részegh Botondnak (laudációt mondott Egyed Péter filozófus, egyetemi tanár) és Székely Csabának (Tompa Andrea színikritikus laudációját Laczkó Vass Róbert színművész tolmácsolta), Bocsárdi László pedig, aki munkája miatt nem tudott jelen-

lenni a rendezvényen, a következő napokban kapja meg a díjat (laudációt mondott Bódó Ottó dramaturg, egyetemi tanár).

Németh Júlia műkritikus nyitotta meg ezután az *Intermezzo – In memoriam Claude Debussy, Ferenczy Károly és Bálint Tibor* című tárlatot, amely különböző korok és műfajok kölcsönhatásának eredményeként jött létre.

– A magyar kultúra napját ezzel a sajátos intermezzóval ünnepeljük, amely egybekapcsol zenét, képzőművészetet és irodalmat, s amely a 2012-es esztendőből – amikor Ferenczy Károly és Claude Debussy születésének százötvenedik, valamint Bálint Tibor születésének nyolcvanadik évfordulójára emlékeztünk –, átnyúlunk az új évbe – mondta a műkritikus. – Az Erdélyi Magyar Művészpedagógusok Egyesülete és a Kolozsvár Társaság Székely Géza és Kántor Lajos szervezésében létrejött rendezvényei most egy fedél alatti közjátékként hirdetik a különböző művészeti ágak közti kapcsolatot és átjárhatóságot, egymásra gyakorolt, jótékonyan gyümölcsöző hatásukat, magát a tény, hogy a művészetek, szóljanak akár a szemnek, a fülnek vagy az értelemnek, egy töről fakadnak, és érzelmi megalapozottságú mindahány.

A magyar kultúra napja alkalmából szervezett rendezvénysorozat borkóstolóval, Muszka Sándor hangulatos székely stand-up comedyjével, valamint Márkus András és Vass Ákos verspárbajával zárult.

■ FERENCZ ZSOLT

Megjelent a Szabadság című kolozsvári napilap január 24-i számában

A Trianon-seb gyógyulása felé

Az Ökumenikus Tanulmányi Füzetek legújabb száma

► Az Ökumenikus Tanulmányi Központ legfrissebb, 23. számú füzetében – amely *A Trianon-seb gyógyulása felé* címmel karácsony előtt jelent meg – öt szerző keres választ arra, hogy az európai együttműködés, illetve az Európai Unió miként segíthet a magyarságot az első világháború után ért példátlan megaláztatás enyhítésében. Az írók eközben természetesen az európai egyházak, a kereszténység szerepével, lehetőségeivel is foglalkoznak.

Tóth Károly nyugalmazott dunamelléki református püspök, az Ökumenikus Tanulmányi Központ elnöke a füzet címadó tanulmányában indokolja a témaválasztást. Mégpedig a második világháború óta eltelt közel hét évtizedben két jelentős folyamattal. Egyrészt Franciaország és Németország megbérelése, ennek hatásai, másrészt a kelet-közép-európai, máig sem befejezett rendszerváltozások. Kényes kérdések, de – mint hangsúlyozza – kereszténynek számára nincsenek tabutémák, és „az Ige fényében, Jézus Krisztus erőterében nemcsak új látószögökből tekinthetünk egyes problémákra, hanem segíteni is akarunk”.

Borsi Attila majosházi református lelkész *Lehet-e korszerű a nacionalizmus? – Gondolatok a református teológia nézőpontjából* címmel foglalkozik nemzet és keresztény hit viszonyával. A nép, a nemzet, bármennyire fontos is, nem teremti rend. A nacionalizmusra vonatkozóan a gondviselésről szóló keresztény tanítás segít a tisztánlátásban. Európa mindig is sokszínű volt a népek, nemzetek tekintetében. Mind-egyiknek, így a magyarnak is kötelessége megőrizni nemzeti sajátosságait.

A nacionalizmus gondolata a 18. századtól erősödött fel. Ekkor, a felvilágosodás időszakában veszítették el súlyukat megingathatatlanak vélt keresztény tanítások, így a gondviselést hiánya, az egyén jelentőségének túlhangsúlyozása kiváló termőtalajt biztosított el-lenségképek kialakulásához. Hiszen mindenről és embernek, illetve adott közösségnek kell gondoskodnia. Ez a fejlődés, haladás eszméjének meg-erősödését is magával hozta. (Hadd jegyezzük meg, hogy ez utóbbi eszme az EU-nak is mozgótagja.) Ezzel szemben a különböző hagyományú, fejlettségű országok érdekeit nagyon nehéz összehangolni. Végül a szuverenitás fogalmánál mindenekelőtt Isten szuverenitására, azaz mindenhatóságára kell gondolnunk. Vagy-

is az embernek mindent Istennel a középpontban kell, kellenie vizsgálnia.

Nemzeti identitás – európai identitás – keresztény identitás címmel az európai, illetve EU-polgárok (ön)meghatározását, azonosságát vizsgálja Há-mori Ádám szociológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának tanársegédje, a Magyarországi Református Egyház korábbi EU-referense. Egy egyénnek egyidejűleg több kulturális és csoportkötődése, többféle önzonosság-tudata lehet. A mai nemzetek teremtő, homogenizáló törekvések eredményei. A nemzeti kötődés azonban nagyon is meghatározó. Am ezt protestáns keresztényként a helyén kell látnunk. Büszkének lehetünk kultúrtörténelmi örökségünkre, a Szentírás és a liturgia átültetésére a nemzeti nyelvekre, ennek további hatásaira a nemzet történetében és kultúrájában. Ugyanakkor a keresztényiség legeredetibb tanítása szerint a kulturális különbségek jelentőségüket veszítik.

Ami pedig az európai identitást illeti: az EU eszméje semmilyen azonosulási formát nem zár ki, így a nemzeti tudatot sem. Mindössze egy új értelmezési lehetőséggel egészíti ki a szervezett, intézményes együttműködés révén. Az Európai Unió gazdasági realitása nem feledtetheti, hogy Európa eredendően kulturális és értékközösséget jelent.

Csoma Áron piliscsabai református lelkész, a *Confessio* folyóirat főszerkesztője *A nacionalizmus sajátos magyar adottságai* címmel a magyarság és az EU sajátos viszonyát elemzi. Bár minden EU-tagállamban találkozunk kisebb-nagyobb mértékű Európa-szkeptícizmussal, minket különösen is érzékennyé tesz a trianoni békediktátum sebe. Ugyanakkor lehet, hogy éppen az EU révén kapunk lehetőséget a seb gyógyítására vagy legalább enyhítésére – írja, majd sorra veszi a seb keletkezésének és kezelésének történetét a kiegyezéstől a Kádár-kor-

szakig, és szintén foglalkozik a nacionalizmusra adandó keresztényen válasszal.

A nacionalizmus keresztényiség által átformált tartalma nemzethez tartozást, sorsközösséget, identitást, felelősséget jelent. Minden kritikánk ellenére az EU egyedülálló lehetőséget kínál, mivel a kölcsönös gyűlölködés területének, azaz Közép-Európának a népei az építő együttműködés útjára léptek.

Végül jelen sorok írója *Az Európai Unió története, szervezete és „Európa lelke”* címmel ad ismertetést. Európa (kiseb-nagyobb részeinek) egyesítését a rómaiakkal kezdve többen megkísérelték. Victor Hugo az 1849-es párizsi béke megkötésére kongresszuson vetette fel az Európai Egyesült Államok gondolatát az amerikai mintájára. A konkrét együttműködés a két világháború hatására az 1952-ben megalakult Európai Szén- és Acélközösséggel kezdődött. 1957-ben a római szerződéssel jött létre az Európai Gazdasági Közösség. A maastrichti szerződés nyomán 1993-ban alakult meg az Európai Unió. Magyarország kilenc másik állammal együtt 2004. május 1-jén csatlakozott hozzá.

Jacques Delors, az Európai Bizottság elnöke (1985–1995) 1992-ben Klaus Engelhardt badeni püspököt, a német protestáns egyházak (EKD) tanácsának elnökét fogadva felhívást bocsátott ki: „Ha tíz év múlva nem sikerül lelket, lelkeséget adni Európának, a játszmát elveszítettük.” Így indult a *Lelet adni Európának* program. (Erre utalt az *Ökumenikus Tanulmányi Füzetek* 18. száma: *A magyar egyházak és uniós csatlakozásunk – Európa lelkét akarjuk*, 2003.)

Delors is úgy látja azonban, hogy az EU még nem igazán jutott túl a gazdasági kérdéseken. Egyáltalán nem biztos tehát, hogy az unió jelenlegi formájában igazán alkalmas például a trianoni seb gyógyítására. Józan ésszel persze senki sem vitathatja, hogy nélkülözhetetlen az európai együttműködés, és biztató jelekkel is találkozunk.

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER

A Trianon-seb gyógyulása felé. Ökumenikus Tanulmányi Központ, Budapest, 2012. Kapható a központban (1114 Bocs-kai út 15.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1052 Budapest, Deák tér 4.).

Elhunyt Hegedűs Loránt püspök

Életének 83. évében, január 26-án elhunyt Hegedűs Loránt református lelkész, teológus, a Dunamelléki Református Egyházkerület nyugalmazott püspöke, a zsinat korábbi lelkészi elnöke.

Hegedűs Loránt 1930. november 11-én született Hajdúnánáson. Az érettségi után, 1949 és 1954 között a budapesti Református Teológiai Akadémián folytatta tanulmányait. 1954–55-ben Bicskén, majd 1956 és 1958 között a budapesti Kálvin téri gyülekezetben volt segédlelkész. Az 1956-os forradalom idején vállalt szerepe miatt el kellett hagynia a fővárost, ezután Nagykőrösön, Monoron, Komlón, Alsónémediben volt segédlelkész.

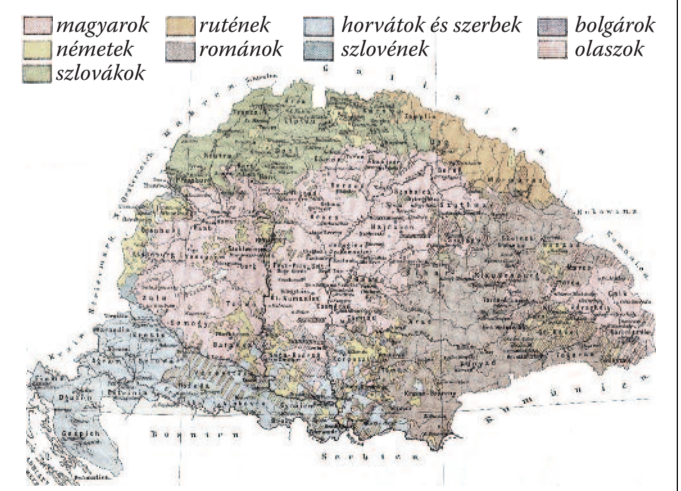
1963-tól két évtizeden át a Tolna megyei Hidas községben az oda telepített bukovinai székelyek gyülekezetének, 1983–1996 között a budapesti Szabadság Téri Református Egyházközségnek volt lelkipásztora. 1990 és 2002 között a Dunamelléki Egyházkerület püspöke volt, 1990–1996 között pedig a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöki tisztét töltötte be. 1996-tól 2004-ig volt a budapesti Kálvin Téri Református Egyházközség lelkésze, 1995-ben megválasztották a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata ügyvezető elnökének. 1991-ben a Magyar Reformátusok Világszövetségének tiszteletbeli elnökévé választották.

1993-ban a Veszprémi Egyetem címzetes egyetemi tanára lett, 1999-től 2003-ig a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem egyetemi tanára, majd tiszteletbeli professzora. Kolozsvárott díszdoktorrá avatták. Előadásokat és igazságtalokat tartott a határon túli magyarság körében, többek között Torontóban, Bázselben, New Yorkban, Los Angelesben, Párizsban, Londonban, Sydneyben, Kolozsvárott. Számítatlan teológiai és irodalmi mű alkotója volt.

► MTI – Reformatus.hu

A Nagy Trianon-kastély belső tere

A népesség etnikai megoszlása a békeszerződés előtti országban

Támaszom az Isten

Találkozás Farkas Mátyás szegedi zenetanárral

► **Valaki mindig a megszokott helyére kíséri vasárnaponként a templomban, majd melléhelyezi a Braille-írástó énekeskönyv kötetét. Farkas Mátyás látássérült nyugalmazott zenetanár jól ismert és megszokott vendég a szegedi evangélikus templomban, örömmel kértem hát rövid beszélgetésre. Elsőként családjáról és szülőfalujáról mesélt.**

– Pusztavámon születtem 1935-ben, sváb evangélikus família sarjaként. Négyen voltunk testvérek, három fiú és egy lány, én voltam a másodsülött. Budapestre, a vakok iskolájába jártam mindaddig, amíg csak lehetett. A második világháborúban ugyanis bombatalálat érte az épületet, és csak néhány év kihagyás, a károk helyreállítása után tudtam folytatni, illetve befejezni a tanulmányaimat, ez az oka például annak, hogy tizennyolc évesen végeztem csak el a nyolcadik osztályt. De persze a születésem óta meglévő vakságom már önmagában is nehezítette a helyzetemet, épp ezért hálás vagyok Istennek, hogy mindig akadt és akad, aki így vagy úgy, de segített és segít nekem.

– *Fáradozását siker koronázta: végül zenetanár, zongoraoktató lett. Holott egy vidéki bányászcsalád gyermekét nem feltétlenül ezen a pályán képzelném el.*

– Igaza is lenne. De az élet másképp hozta. A vakok intézetében még az általános iskola elején elvittek egy zenetanárhoz, aki azt javasolta, hogy bátran foglalkozzam muzsikával. A fővárosban az egyes körzet zeneiskolájába kerültem, ahol F. Bán Lenke tanárnő vett pártfogásába, és ezzel eldől a sorsom. Nagyon sokat köszönhetek neki, mind a hivatásom, mind pedig hitem alakulása szempontjából.

– *Kérem, meséljen még erről az olvasóknak!*

– A tanárnő Krisztus-hívő zsidó volt, sokat beszélt nekem a hitéről. Ne-

ki és annak a közösségnek köszönhettem a megtérésemet, ahová ő is tartozott: a Magyarországi Keresztény Testvérközösségnek. Rendszeresen jártam ide, az Ó utcába addig, amíg a csongrádi megyeszékhelyre nem kerültem, és a helyi evangélikus gyülekezet tagjává váltam.

Budapesti tartózkodásom, illetve a hitem kapcsán mindenképp meg kell, hogy említssem még néhai *Jakab Miklós* református lelkész (1912–2002) nevét, akinek ugyancsak nagyon sokat köszönhetek; vele is gyakran beszélgettünk különféle hitkérdésekről. Ő a siket- és vakmisszió lelkes és lelkiismeretes vezetője volt, és vitt el másokkal együtt engem is református és evangélikus gyülekezetekbe, hogy ott zenéljünk, verseket mondjunk, vagy épp bizonyosságot tegyünk, és rajtunk keresztül a látóhalló emberek közelebről is megismerkedhessenek az életünkkel.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ami pedig a hivatást illeti: a szegedi zeneművészeti szakiskolában, a mai konzervatóriumban szereztem meg a zenetanári képesítést. Van, aki szerint koncertzongorista is lehettem volna, de én mindig „csak” tanítani akartam. 1963 óta oktatok. Hála Istennek, mindig sok tanítványom volt, ma már „csupán” négy van. De ez talán az én koromban nem is baj, hiszen hetvenhét esztendőss vagyok...

Meg aztán mindenképp időt kell szakítani a családomra, a feleségemre és Jácinta lányomra meg a négy unokámra is, és persze a gyakorlásra.

– *Még ennyi év után is gyakorol...?*

– Természetesen, hiszen nagy igazság van abban, amit *Liszt Ferenc* mondott: „Ha egy napig nem gyakorlok, azt csak én veszem észre, ha kettőig, azt a barátaim is, ha háromig, azt pedig már mindenki...” Ezért hát naponta két-három órát szánok a gyakorlásra.

– *Erre, mármint a folyamatos tanulásra szüksége is volt, ha másért nem, már csak a művészi karrierje miatt is. Gondolok itt az Ungária együttesre.*

– A zongoranégyest három vak zenésztársammal – *Lakatos Tamással, Németh Tamással* és *Magyar Csabával* – alapítottuk 1991-ben, és tizenhat esztendőig muzsikáltunk együtt szerette az országban és a világban, szép sikerrel. A névadással néhai *Ungár Imre* (1909–1972) Kossuth-díjas zongoraművészeknek, zenepedagógusnak, a Zeneakadémia egykori tanárának emléke előtt kívántunk tisztelni.

– *Gondolom, hallás után tanulta, illetve tanulja meg a darabokat.*

– Nem csak. A kottát is áttették Braille-írássá, ennek segítségével is tudtam, tudok újabb és újabb zeneműveket megtanulni. A *Hack János* vezette evangélikus vakmisszió hálója, a szegedi gyülekezet által rendelt Braille-írástó énekeskönyvet használhatom és használom a vasárnapi istentiszteleteken mind a mai napig, és van ilyen Bibliám is. Szerencsére, tegyük hozzá, hiszen ezeket a különlegesnek számító példányokat a múlt rendszerben zúzdába akarták küldeni, ám mivel még idejében eljutottak használóikhoz, már nem volt mit bezúzni...

Különösen is örülök, hogy így nekem is megvan a magam vakoknak szánt Szentírása. Mert az ige, a hit és a gyülekezeti közösség mindig is nagyon fontos volt nekem; Krisztus követése megtartó erőt jelentett és jelent most is a számomra.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Újraavasztották a Lepramisszió evangélikus elnökét

► A budapesti Salétrum utcai református gyülekezet templomában került sor január 28-án a magyar Lepramisszió ünnepi istentiszteletére, amelynek igehirdetői szolgálatát dr. Blázy Árpádné kelenföldi evangélikus lelkész végezte.

FOTÓ: B. PINTÉR MÁRTA

A Lepramisszió tevékenységének legutóbbi három esztendejében jelentős változások történtek. A korábban önkéntesként szolgáló *Riskóné Fazekas Márta* református lelkész 2010 óta igazgatóként tevékenykedik a misszió alkalmazásában.

Akkori megválasztásakor az igazgató célként azt jelölte meg, hogy a magyar Lepramisszió bevételei ötven százalékkal megemelkedjenek, és így hazánk önálló támogatója lehessen a nemzetközi szervezet valamely projektjének. Vágya megvalósult: ma kizárólag magyar adományokból folyik gyógyító és rehabilitációs szolgálat a kínai Jünnan

tartományban. Az ünnepi együttlét résztvevői e vidékről, az ottani lepramisszió munkájáról láthattak vitetett képes beszámolót.

Az alkalomhoz közgyűlés kapcsolódott, amelyen választásokra is sor került. A Nemzeti Bizottság tagjai közül leköszönő evangélikus testvérek – *Drávay Zoltánné* és *B. Pintér Márta* – helyére újakat választottak. Egyházunkat a bizottságban ezentúl *Missura Tiborné* nyugalmazott papné és *Kapi Zoltán* lelkész képviseli. Kapi Zoltánt egyben újabb hároméves ciklusra megválasztották a Lepramisszió elnökének.

► *EvÉlet-inфо*

A szeretetmunkás

Jakab Miklós református lelképásztor visszaemlékezései

Ha szó szerint vesszük, hogy a hit halálból van, akkor mi lesz a siketek üdvösségével? Ha egy vak nem tudja olvasni a hagyományos Bibliát, hogyan tud naponta erőt meríteni az ige szavából? Ha egy néma nem tud szóval bizonyosságot tenni az Isten megváltó szeretetéről, hogyan lesz képes másokat tanítvánná tenni?

A Szentlélek sugallatára nemcsak ezek a kérdések fogalmazódtak meg *Jakab Miklós* néhai református vak- és siketmissziós lelképásztor szívében, de egész életét a fogyatékkal élők missziói szolgálatába állította. Az elmúlt esztendő november 12-én lett volna százéves – neki állít emléket a Kálvin Kiadó gondozásában napvilágot látott, *Alkalmazkodó szeretet – Jakab Miklós vak- és siketmissziós lelképásztor visszaemlékezései* című könyv.

A kötet több egyszerű élettörténetnél. Nem is lehetne a gazdag földi pályát, lelkési szolgálatot néhány oldalba összesűríteni. Inkább azt mondhatnánk, a tiszteletes tollba mondott emlékei betekintést engednek abba a lelki folyamatba, amely során az Úristen formálta és alkalmassá tette e nem mindennapi missziói ágak elindítására.

A gyógypedagógiát és pszichológiai tanulmányokat is végzett lelképásztor 1938-ban kezdett el – ahogy ő nevezte – „különleges szeretetmunkát” végezni: szervezője és hat évtizeden keresztül szolgálattevője volt siket, vak, mozgássérült és egyéb fogyatékkal élő emberek lelkigondozásának. A siketek jelnyelve és a vakok által használt pontírás ismerete alapvetően segítette őt ebben az úttörő missziói munkában.

A kötet lapjain nemcsak *Jakab Miklós* életének és missziói szolgálatának fontosabb mérföldkövei elevenednek meg, de kor- és egyháztörténeti adalékokat is nyújt a kiadvány azokhoz az évtizedekhez, amelyekben az állam oldaláról – és sokszor egyházi részről is – ellenállásba ütközött a fogyatékosügy. Őt minden nehézség ellenére egy gondolat vezérelte: a megváltás örömét minden áron átadni. „Tehát ha a hallássérült beszélő siket marad, és soha nem kapja meg a halálon inneni létben a hangzó beszéd hallásának ajándékát, akkor is az lesz a központi kérdés, hogy »Találkoztál-e azzal a Krisztussal, aki téged megváltott?«” – olvasható vallomása a könyvben.

Külön fejezet szól a siketvakok közötti szolgálatáról is. *Jakab Miklós* kiemeli *Gyenge Imréné* tanítónőt, aki idővel szinte teljesen megvakult, és elvesztette a hallását is. Mégsem panasza nyitotta száját, hanem elfogadta sorsát, és komoly missziói szolgálatot végzett.

Többek között vereseket is írt, amelyek azonban nem kerültek be egyházi lapokba. „Fájdalmas dolgok ezek – fogalmaz *Jakab Miklós* visszaemlékezésében –, és tünetei annak, hogy mennyire vagyunk lemaradva az empátia terén ezektől az értékes embertársaktól, embercsoportoktól, akiket keresztül Isten akar üzeni.”

A néhai lelképásztort arra választotta ki Ura, hogy egy életen át ezekkel az értékes embertársainkkal foglalkozzon.

■ BODAZS

Alkalmazkodó szeretet – Jakab Miklós vak- és siketmissziós lelképásztor visszaemlékezései. Leírta Jakab Miklós né. Szerkesztette Muksi Zsófia. Kálvin Kiadó, Budapest, 2012. Ára 1200 forint.

GYENGE IMRÉNÉ

Sorsom

Körém a csend ólmfalat von,
Ne értsem a táj hangjait!
Nem mond mesét vidám

patakvíz,

Nem zsong madárdalos csalit.
Villám dübörg? Megráz a hang,
de Fülemben az csak mély moraj.
Szeretteim beszélnek?

A szó alig

Több már, mint szél-sóhaj.

Szememre tompa éj szövődött,
Elnyel sugárt, el színeket.
Vadrózsáág vagy zúzmarás gally?
Egyforma lett, koromlepett.
A hajnalom nem bíbor hullám,
Hús permet a fűvön csupán.
S a nyári dél arany özönje
Csak izzó, hőöntő vulkán.

Miért? Nem kérdezem.

Halk rebegve

Kimondom én: „Igen, Atyám!”
Te így akartad, így van hát jól,
Másként súlyát hogy bírhatnám?
És szent kezedből elfogadva
Nem átok, nem, nem, egyik sem!
Az „ólomzárka” szálló szárny lesz,
Atyám: feléd emel, viszen!

A csendfal igéd el nem zárja,
Behozák azt kis pontbetűk!
Ám „Ne félj, csak higgy,
az Úr veled van!” –
Óh, mily erő rejlik bennük!
Elektromos kis készüléken
Az orgonát is hallhatom.
S a szent hajlékban háláének
Ujjongva kelhet ajkamon!

Hísz engeded, Atyám, hogy értsem
A kegyelem dicsó voltát.
S a célt, amely felé Fiaid visz
A csenden át, homályon át!
Az üdv honában vársz reám, s ott
Megláttatod szent arcodat!
Hát nincs okom áldásnak tudnom
Siketvak embersorsomat?

LUTHER-KONFERENCIA

▶ Folytatás az 1. oldalról

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán is tanító Fabiny Tibor előadása sokakban keltett vágyat a Gritsch-könyvek olvasása iránt...

A lutheri teológiához való szellemi kapcsolódásra nem csak az előadások kínáltak alkalmat Révfülöpnön: a résztvevők közösen olvasták a *Mi az evangélium?* című Luther-írást a konferencia háziasszonyának vezetésével. A feldolgozás elősegítette a valódi evangéliumi üzenet felismerését. A tanulmányt *Luther válogatott műveinek* 5. kötetéből választotta Isó Dorottya (a könyv 2011-ben jelent meg a Luther Kiadó gondozásában).

Az oktatási központ igazgatója még „altatódalról” is gondoskodott. Az esti áhitat után *Händel Messiásából* és *Bach Máté-passiójából* csendült fel egy-egy tétel.

A búcsúzás napján, vasárnap istentisztelet zárta a rendezvényt. Itt és János igehirdetésében (1Kor 3,1–8 alapján) a gyülekezeti tagok és lel-

készek szívére helyezte biblikus intelmeit, melyek a gyülekezetben megjelenő lelki kiskorúság jelének, a vizálkodásnak ellenszerei lehetnek.

Még az istentisztelet előtt lehetőség nyílt a konferencia tapasztalatainak összegzésére. A résztvevők éltek is az alkalommal, hiszen maradt még kibeszéletlen gondolat az előadásokat követő konzultációk után is.

A hatodik Luther-szimpozium fejeződött be január 27-én a Balaton északi partján. Többször nem kell egy újabb esztendő várniuk a következő konferenciára, mivel számos gyülekezetben működik a tanácskozás inspirálta „mini Luther-konferencia”: az úgynevezett *Luther-olvasókör*. Ezek az alkalmakon is Luther teológiai munkáit veszik górcső alá.

(A konferencián elhangzott négy előadás szerkesztett változata közül három tudósításunk alatt, illetve a 8–10. oldalon olvasható, Fabiny Tibor referátumát pedig következő számunkban közöljük.)

■ BALLA MÁRIA

BALLA MÁRIA FELVÉTELEI

Luther és a tolerancia

■ DR. REUSS ANDRÁS

A *tolerancia* [tolerantia] latin szó jelentése „elviselés, elszívás, eltűrés”. Társadalomtudományi szakszövegek egyik meghatározása: „A tolerancia az az erény, melynek gyakorlása azt jelenti, hogy tartózkodunk a hatalom és az erő gyakorlásától mások véleményével kapcsolatban, még abban az esetben is, ha az a miénktől számottevően eltér, esetleg morálisan sem tudunk [vele] egyetérteni.”

Nem feltétlenül olyan dolgok eltűrését jelenti, amelyek valaki vagy valamely csoport számára rosszak, kedveszövegek, hanem amelyeket igazságtalan, jogtalan vagy nem helyeseltető voltok miatt az egyén vagy a csoport maga értékrendjével összeegyeztethetetlennek tart, és azokat mégis – nem gyengeségből, tehetetlenségből vagy kényszerűségből, hanem tudatosan – elviseli. A tolerancia ebben az értelemben nem valaminek az elmulasztása, hanem erény.

A 16. században egyesek szerint először *Luthernál* bukkan fel. Egyik disputációjának tételeiben ő Isten toleranciáját említi, aki az emberek nem igaz cselekedeteit inkább eltűri azért, hogy elkerülje a még rosszabbat. Amint az emberek is elszívják egy kelést, biccegést vagy gyógyíthatatlan betegséget – így mondhatjuk: tolerálnak – azért, hogy élhessenek. Ennek alapján állíthatjuk, hogy a tolerancia beleillik a mai diskurzus *dialogikus tolerancia* fogalmába. Ez azt jelenti, hogy közben tolerálják egymást a felek, aközben állandó párbeszédet, dialógust folytatnak egymással: megbeszélik, vitatják, kritizálják egymás álláspontját és magatartását, hogy megértsék egymást, sőt lehetőleg meggyőzzék egymást a maguk igazáról. Bizonyára nem kell ecsetelni, hogy ez mennyire dinamikus, azaz egymásnak mennyire mozgalmassá, izgal-

mas, feszültségekkel teli tolerálást jelenti.

A mai diskurzus megkülönbözteti még a *konszenzusos tolerancia* fogalmát is, amely az egymástól eltérő felek valamely közös tulajdonságán alapszik. Ez a fajta tolerancia egyrészt átfogó és alapvető kategóriából indul ki, mint például abból, hogy mindannyian emberek vagyunk, vagy magyarok, fiatalok, idősek, istenhívők vagy keresztények. Másrészt nagyon törekszik ez a tolerancia. Hiszen pontosan a felsorolt kategóriákon belül jelentkeznek azok a roppant feszültségek, különbségek és ellentétek, amelyek azzal fenyegetnek, hogy az emberek nem hajlandók vagy nem képesek egymást elviselni, azaz tolerálni.

Amikor most azt vizsgáljuk, hogy miként viszonyult Luther a tolerancia erényéhez és követelményéhez, akkor csaknem lehetetlen feladatra vállalkozunk. Először is azt kell látnunk, hogy olyasmint kérünk rajta számon, ami úgy, ahogyan azt a mai kor érti, az ő korában ismeretlen volt. A 16. század nem pluralista világ volt. Nem ismerte azt az elvet, amely teljesen még ma sem valósult meg, de amelyhez többé-kevésbé mindenki ragaszkodik: hogy minden embert bármiféle különbségtől függetlenül egyenlő jogok illetnek meg.

Az emberek persze a 16. században is különböztek voltak. A társadalom mégis sokat egységesebb képet mutatott, és az azonos társadalmi szinten levőknek sokkal egységesebb elvárásoknak kellett megfelelniük. Mivel a mai pluralizmus csirái éppen ebben a korban jelentek meg, tanulságos bepillantani.

▶ Folytatás a 8. oldalon

Az imádkozó Luther

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

A Luther-konferenciákon szinte refrénszerűen visszatér a téma: hol az istentisztelet, hol a zsoltárok magyarázata, hol pedig a zsolozsma kapcsán. Mégsem túlzás, hogy a 2013-as Luther-konferencia tematikájába is felvettük az imádságot, hiszen most személyes megközelítésben tárgyaljuk, és amúgy sem tudunk a reformátor életének semelyik aspektusáról beszélni anélkül, hogy el ne jutnánk a wittenbergi pap professzor imádságos életéhez.

Az istentisztelet úgy kapcsolódik a torgai várkapolna felszentelésén elhangzott igehirdetés emlegetéséhez, ahol Luther a liturgia dialógus voltáról beszél. Isten megszólít minket, mi pedig válaszolunk. „...*hogy abban [ti. a kápolnában] ne más történjék, mint az, hogy maga a mi kedves Uruk az ő szent szava által velünk beszél, mi pedig fordítva: vele beszélünk az imádságban és a dicső énekekben.*”

Az imádság Luther ezen megfogalmazásában válasz – az Istennel való beszélgetés eszköze.

A zsolozsma magyarázatával összefüggésben is előkerült az imádság ügye. Ehhez hadd idézzem Luthernek a *Zsoltárok könyvéhez* írt harmadik előszavát 1545-ből:

„Mélán lehetne a Zsoltárok könyve minden imádságot és ájtatosságot szerető keresztény napi imádságoskönyvecskéje. (...) Mert úgy igaz, hogy ha az ájtatos szív imádkozni szeretne, itt illő és kedves zsoltárokról és igékre talál, méghozzá olyan formában, amelynek egyetlen ember, sőt a világ összes embere sem alkothatta volna meg azokat. Mindamellet tanít és vigasztal az imádságban, és a

Miatyánkhoz sok részben olyanmódra hasonlít, hogy egyik a másikat világosan magyarázza, és pompásan egybeillenek. (...) Aki ezeket tanulja meg igazán imádkozni, az valóban megtanult imádkozni, s felelhet minden egyéb imádságot.”

A zsolozsmával kapcsolatban a közösségi imádság hagyományos formáiról beszéltünk. Luther nemcsak élt a hagyományos zsoltáros imádság gyakorlatával, hanem meg is tisztította azáltal, hogy a csak motorikusan mondott szövegeket Krisztus imádságaként átértelmezve folytatta és tanulta. A megtanult szövegek a fejébe, szívébe, lelkébe ivódva, Krisztussal együtt mondván az igazi imádság folyamatává váltak.

Luther használatában ezek nem az elkeseredett mennybe kapaszkodás eszközei vagy üres formulák voltak. Az imádság Isten nagy tetteibe való bekapcsolódás, részese-déssé vált.

A kiindulópont

Gerhard Ebeling ír arról, hogy milyen fontos volt Luther számára az őnmaga előtti, az emberek előtti, a világ előtti lét. Mégis, a reformátor számára mindent összefog a *coram Deo* (Isten előtti) létforma. Ez pedig már az imádság létformája.

A hit bizodalmanak kifejezője az Istennel való őszinte, gyermeki beszélgetés. Luther erről nemcsak elméleti tanítást adott, hanem imádságos életében be is mutatta. Ezt tapasztaljuk közismert imádságaiban (reggeli és esti imádság), ezt látjuk a kevésbé elterjedt, de annál sokatmondóbb imádságaiban. Ha Hermann Dietzfelbinger Luthert *hitben atyánknak* nevezte, akkor ezt joggal alakíthatjuk így is: Luther imádságban atyánk.

Az imádság mintája Luther

számára a *Zsoltárok könyve* és a *Miatyánk* volt. Mindkettővel sokat foglalkozott élete során. A zsoltárelőadások végigkísérték az életét. A *Miatyánk* önálló magyarázatban, parafrázisként és igehirdetési textusként is foglalkoztatta a reformátort.

A Krisztus-központú ember számára a *Miatyánk* nem csupán mintaimádság, hanem a legfőbb imádság, amelyet Krisztus után mondani és folytatni kell. Továbbimádkozni. Erre nagyszerű példa az *Így imádkozzál – Egyszerű útmutató az imádságról*. (Az új Luther-sorozatban *Balikó Zoltán* kiváló fordításában jelent meg.) Minden magyar evangélikus számára kötelező olvasmánnyá kellene tenni! Igazi tanfolyam, szívet-lelket megmozgató kurzus az imádság tantárgyában. Először a *Miatyánk* továbbimádkozására tanít, majd egy lendülettel továbblép a *Tízparancsolatnak* mint imádságtárgynak a bemutatásával. Amit a *Kis kátéban* és a *Nagy kátéban* elméletben, mégis életközeli tanításként megismerhetünk, azt itt gyakorlattá tehetjük az imádság csodálatos világában.

A *Nagy káté* bevezetésében így fogalmaz:

„Hogy azonban megtudjuk, mit és hogyan kell imádkoznunk, Krisztus Uruk maga tanított meg minket az imádság módjára és szavaira. Noha bűnösök vagyunk, imádságunk mégis biztosan tetszik Istennek, mert Ő parancsolta. (...) Ha nem akarná meghallgatni, nem szólítana fel imádkozásra, és nem adna rá ilyen szigorú parancsot. (...) Nincs tehát a földön jobb imádság a mindennapi Miatyánkhoz, mert az a kitűnő bizonyossága van, hogy Isten szívesen hallgatja.”

▶ Folytatás a 9. oldalon

LUTHER - KO

► Folytatás a 7. oldalról

Három olyan esetet emelek ki a következőkben, amellyel kapcsolatban Luthernak ahhoz hasonló problémával kellett szembenéznie, mint amelyet mi ma a tolerancia kérdésének tartunk. Olyan helyzetek voltak ezek, amikor nem is biztos, hogy használna a *tolerancia* szót.

Az egyik: a reformáció továbbvitele Wittenbergben. Míg neki Wartburg várában kellett védőőrizetben élnie, a wittenbergiek erőszakosan és kötelezően akartak érvényt szerezni a reformáció némely tanításának. A kolostorból el akarták űzni az ott maradt szerzeteseket, ezért szinte ostromgyűrűbe fogták. A reggeli misét lehetetlenné tették azzal, hogy elvették a papok misekönyveit. Kötelezően bevezették a két szín alatti úrvacsorázást. A fából készült oltár egy részét lerombolták.

A wartburgi fogságából visszatérő Luther 1522. böjt első vasárnapjától kezdve nyolc napon át prédikálva foglalkozott a kérdéssel. Ezekben a vasárnap latin nevével elnevezett Invocavit-prédikációkban Luther a hit és a szeretet együttes fontosságáról beszélt. Ezzel kijelölte az alapvető szempontot a tolerancia megközelítéséhez.

Nem szembeállítja, hanem egymás mellé állítja a hitet és szeretetet. Mivel a hit Istenre irányul, ezért az óra vonatkozó dolgoknak az ő akaratára szorított történeti. Ezekben nem lehet engedményt tenni, mert akkor Istennel kerül szembe az ember. A kialakult szokások és gyakorlat helytelenségéről, valamint a reformok szükségességéről nem volt vita Luther és a képprombolók között, bár ő ezekről a kérdésekről azoknál is határozottabban foglalt állást. Ennyiben elmondható, hogy nem volt közöttük hitbéli különbség.

Luther szerint azonban szükség van a szeretetre is, mely az emberre irányul, és ezért az ember belátására van bízva. A szeretet nem kényszeríthet, nem lehet túl szigorú, nem alkalmazhat erőszakot. A szeretet megkívánja, hogy a gyengére tekintettel legyen az erős, vagyis türelmet gyakoroljon vele egy ideig, eltűrje gyengeségeit, és segítsen neki azokat elhódítani. Vagyis – az apostol szavával – tejes ételeket kell neki adni.

Erre azért van szükség, amint mondta, „[m]ert nincs hatalmamban vagy kezemben az emberek szíve, mint a fazekasnak az agyag, hogy saját tetszése szerint bánják velük. A füleknél tovább én nem juthatok, a szívekbe én be nem férközhetem. Hisz a hitet nem önthetem a szívekbe, nem tudok hitre kényszeríteni senkit, és nem is szabad, mert egyedül Isten teheti azt, és adhatja, hogy az ige a szívben éljen. Ezért kell az ígét szabadon engednünk, és cselekedeteinket nem szabad hozzátennünk. Az ígét hirdetés joga nálunk van ugyan, de nincs végrehajtási jogunk. Prédikálnunk kell az ígét, de a következőkért egyedül Isten tetszése szerint történjék.”

Az emberek szívét kell megnyerni az igenek, Isten rendjének. Ezért – tanítja A jó cselekedetéről szólva egy más alkalommal – az igazi böjt módját és mértékét is mindenkinek magának kell megtalálnia. Azt ugyanis mások vagy törvények nem képesek megfelelő módon előírni. Addig

pedig, amíg ez nem történik meg, el kell viselni egymást.

A változásokat akkor kellett volna bevezetni – mondja a wittenbergieknek –, ha már sikerült meggyőzni mindenkit a helyes istentiszteletről, a helyes úrvacsoravételről és a szobrok hiábavalóságáról. Amíg ez be nem következik, hagyni kell a dolgokat a régi, bár helytelenített formájukban. Ezért javasolja, hogy aki nem hitből, nem hitbéli meggyőződésében veszi két szín alatt az úrvacsorát, az vegye továbbra is egy szín alatt, ha ezt hittel teszi.

Mi más Luthernak ez a tanítása, mint tolerancia, a mai szakkifejezéssel *dialogikus tolerancia*, amely nem közömbösen mindenbe beletörődő, hanem szenvedélyesen és értelmesen hirdeti az igazságot, de közben tekintettel van azokra, akik nem vagy még nem jutottak el annak felismeréséig és elfogadásáig?

A Wittenbergben történt események csak az előjátékot jelentették a későbbiekhez. Az erőszakos fellépés támogatója és részben ötletgazdája, az akkor még professzortárs *Karlstadt* lelki rokona volt annak a *Müntzer Tamásnak*, aki mennyei sugallatra hivatkozva a Messiás ítéletének végrehajtására buzdított. Müntzer ezt úgy értette, hogy pusztulniuk kell, el kell pusztítani azokat, akik nem az ő felfogása szerint vallják és élnek a keresztény hitet. Sok tárgyalás folyt velük, számos irat keletkezett, egyre szenvedélyesebb hangon zajlott ez a dialógus.

A helyzet odáig éleződött, hogy Luther kimondta: lázadást szítanak, felforgatják nemcsak az egyházi, hanem a társadalmi rendet is. Egyre szűkül a tolerancia esélye, majd vége is lett a toleranciának, amikor kápolnákat gyújtottak fel, embereket bántalmaztak. Luther rendteremtésre bátorította a világi hatóságokat.

Nemcsak a mi szekuláris korunk számára, hanem keresztényiségünk számára is kérdés, hogy hol van a tolerancia határa. És mit jelent, mivel járjon, ha elérjük ezt a határt?

A másik eset, amellyel kapcsolatban a tolerancia fogalma felmerülhet: az egyház belső építkezése. Néhány évvel a wittenbergi események után, 1529-ben, a *Kis kátéhez* írt előszavában, miután korholja a papokat, akik elhanyagolják a tanítás feladatát, Luther kijelenti, hogy nem tekinthető kereszténynek, nem bocsátható úrvacsorához, nem lehet keresztiszülő, aki nem akarja megtanulni a kátét. Ez ugyanis Krisztus megtagadása. Az ilyeneket vissza kell küldeni „a pápához és szolgálóhoz, sőt magához az ördöghöz”. Ugyan „senkit sem lehet és nem is szabad a hitre kényszeríteni”, de mivel a káté tartalmazza annak az országnak-városnak a rendjét, ahol laknak, dolgoznak és élnek, ezt a rendet mindenkinek ismernie kell, és meg is kell tartania.

A *Nagy kátében* odáig megy, hogy a családfelelősségévé teszi, hogy hetenként legalább egyszer gyermekeiket és házanépüket sorra kikérdezzék és kihallgassák, hogy mit tudnak vagy tanulnak belőle, s ha nem tudják, komolyan rászorítsák őket. A *Tízparancsolat* magyarázatában mu-

tassanak rá arra, hogy milyen testi veszedelmekkel jár, ha nem tartják be őket, hiszen még inkább eluralkodik a földön a rossz, és milyen lelki veszedelem, mert kárhózat a következménye, ha nem engedelmessé válnak Istennek.

Az úrvacsora elhanyagolásával kapcsolatban nem az időre vagy helyre vonatkozó előírásokat és azoknak a számonkérését tartja megoldásnak, hanem az ösztönzést prédikálásal, tanítással, hogy az emberek maguk akarjanak szabadulni bűneiktől, és vágyódjanak az úrvacsora ajándékai után. A kényszer ellenzése, a hinni vagy nem hinni szabadsága Luther szerint az ígérdező és a családfelelősségéről nem jelenthet közömbösséget vagy tétlenséget, hanem csakis fokozott erőfeszítést, munkát és Isten előtti felelősséget. A tolerancia azt jelenti, hogy az ember megtegye azt, amit neki kell megtennie, vagyis tanítsa és hirdesse Isten ígétét, és ne kényszerrel akarja elérni azt, amit megtenni egyedül Istennek van hatalma.

Korunkban már nem megkérdőjelezetlen az az állítás, hogy a kereszténység adja a társadalom rendjét. De nem szabad feladnunk azt a meggyőződésünket, hogy Isten ígétéhez ragaszkodva, Jézus Krisztust hirdetve a világban a szükséges jó rendet és minden ember javát szolgáljuk.

Egyesek felvetették, hogy a tolerancia helyett nem inkább a misszió kérdését kellett volna-e kitűzni témaként, és nemcsak erre az évre, hanem 2017-ig minden évre. A felvetés jó. Viszont nem beszélni kell a misszióról, hanem végezni. A tolerancia témája kapcsán is. Mert mi más az evangélium, mint jó híre Isten toleranciájának, aki nem hagyja, hogy az ember és világa belefussadjon abba, amiben van, és Isten tesz azért az evangéliummal általunk is, hogy megújuljon a világ és az ember. Ezt vajon tudja-e és komolyan veszi-e evangélikus egyházunk, amelynek létszámbeli fogyatkozása miatt annyian sírnak?

Sok elmarasztalás éri Luthert – ez a harmadik ügy – a zsidókkal kapcsolatos késői állásfoglalásai miatt, amelyek valóban nem toleranciáról tanúszkodnak. Egyik viszonylag korai írásában, 1523-ban még szívhez szólan buzdította toleranciára honfitársait:

„Ezért így szól szerény kérésem és tanácsom: ha méltányosan bánnánk velük [a zsidókkal], és a Szentírásból tisztán oktatnánk őket, néhányuk megtérhetne. De mivel erőszakkal üzzük, és rágalmakkal pocskondiázzuk őket, szemükre vetjük, hogy keresztény vére volna szükségük ahhoz, hogy ne büzhödjének, s nem is tudom, hogy miféle egyéb ostobaságból bannunk velük úgy, mint a kutyákkal, mi

jót érhetünk el ezek után náluk? Hasonlóképpen, ha tilos nekik közöttünk dolgozni, ipart űzni s más emberi kapcsolatot fenntartani, amivel csak uszóra ösztönözzük őket, hogy is várhatunk tőlük javulást?”

Ha segíteni akarunk rajtuk, akkor nem a pápa, hanem a keresztény szeretet törvényét kell gyakorolnunk,

BALLA MÁRIA FELVÉTELE

barátsággal fogadva őket, hadd dolgozzanak és boldoguljanak, hogy lehetőségük és terük nyíljék körülöttünk és életünk hallani és látni. Ha néhányuk nyakas is, mit számít? Mi sem vagyunk mindnyájan jó keresztények.”

Luthernak ezek a szavai arról tanúszkodnak, milyen fontosnak tartotta még 1523-ban a toleranciát a zsidók irányában. Jelzik azt is, hogy keresztények és zsidók viszonya már akkor súlyosan leterhelte. Ez tehát hosszú múltra visszatekintő, nagyon régi történet. Az ezután következő húsz év során ez a viszony – úgy tűnik – nem javult, hanem inkább csak romlott.

Messzire vezetne annak megállapítása, hogy az, amiben a reformátor a zsidókat később elmarasztalta – a keresztény hit, Jézus Krisztus és Mária gyalázása vagy különböző szélhámosságok miatt –, mennyiben alapult saját tapasztalatán, mennyiben mások rosszindulatú híresztelésén. Kutatni kellene azt is, hogy mennyire voltak ezek az esetek egyediek vagy általánosak. Luther mindenesetre úgy érezte, hogy olyan vétkekkel áll szemben, és olyan vétkekhez ragaszkodtak a korabeli zsidók, amelyek nem tolerálhatók. A fejedelmeket ezért arra buzdította, hogy ne engedjék be őket tartományaikba, sőt üldözzék el őket. Bár nem riadt vissza attól sem, hogy a keresztényeket is korholja bűneikért, ezt az utókor legtöbbször figyelmen kívül hagyta.

Luthernak ezek az idős korában tett megnyilatkozásai ebben a kérdésben nem felelnek meg a tolerancia mai értelmezésének. Ennek súlyos következményei lettek, elsősorban abban, hogy később mások, különösen a nemzetiszocialisták, órá hivatkoztak a zsidókat üldözve.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy Luther toleranciaértelmezése, amely korábbi éveiben magabiztosan, vagyis az igazság győzelmének reményével telten tág felfogású volt, későbbi éveiben bizonyos kérdésekben szűkebb lett. Korábbi felfogása az újkor felfogása felé nyitott ablakot, de későbbi felfogását nem az áttörés jellemzi.

A reformációnak és Luthernak óriási jelentőségű és maig érvényes felismerése, hogy az igazságot nem lehet erőszakkal érvényre juttatni, lelkiismereti döntéseket nem lehet erőszakkal kikényszeríteni, a hitet nem lehet senkire sem ráerőszakolni. Ha bárhol a világon így akarják akár a világnézeti, akár a politikai, akár a vallási egységet létrehozni, az egyrészt a totalitarizmus és diktatúra vesztését rejti magában, másrészt rövid távon képmutatáshoz vezet, hosszú távon pedig bizonyosan lehetetlen is.

A 16. század még csak a kereszténységnek a keresztényességben belüli különbözőségével találta magát szembe, és egymásnak az egy birodalom belüli tolerálása mellett döntött az augsburgi vallásbékében. A 21. század pluralista társadalmában szinte végtelen azoknak a különbözőségeknek a sora, amelyek toleranciát igényelnek. Még ha ebben a helyzetben nem lehet is mérték számunkra Luther toleranciahatára, nekünk is kérdés marad, hogy hol kell vagy hol lehet meghúzni azt a határt, amelyen túl a tolerancia már a társadalom épségét veszélyezteti.

Külön kérdés, hogy mit tegyen a keresztény szeretet, amikor ígével, ígéhirdetéssel, meggyőzéssel, szép szóval, jó példával sem sikerül a tévelygőt az általunk igaznak és jónak tartott útra téríteni. Olyan helyzetekben tehát, amikor dialogikus toleranciát akarunk, de sem dialógus nem lesz belőle, sem igazi tolerancia. S ez nemcsak a kereszténységnek, hanem a modern társadalomnak is életbe vágó kérdése.

A tolerancia egyrészt az egyén erénye, aki személyes türelemmel, elnézéssel, jóindulattal viseltetik a tőle eltérő, a más ember iránt. De vajon az egyén csak akkor tekinthető toleránsnak, ha a maga legszűkebb életterében éppoly toleráns, mint tág közösségében, vagy lehetnek ebben különbségek? Másrészt a pluralista társadalomnak teljesen közömbösnek kellene lennie a benne megjelenő minden különbözőséggel szemben? Lehet-e, kell-e intoleranciának tekinteni az egyet nem értést?

A reformáció kiemelkedő vezetőjeként Luther több vonatkozásban is az emberek közötti tolerancia egyik előfutára, előharcosa volt. Nem mérhetjük a mi korunk értékítélete és felfogása alapján. Ne ismételjük meg hibáit. Ne kövessük korlátait. Figyeljünk arra, amit Krisztus evangéliumára figyelve és ahhoz hűségesen Isten minden ember iránti szeretetéről, az ember lehetőségeiről s korlátairól és a másik ember iránti szeretetről tanított.

N F E R E N C I A

► Folytatás a 7. oldalról

Mindkét kátében végigtanítja a *Miatyánk* egyes kéréseit. A *Peter von Beskenedorfpék*mesternek írt „egyszerű útmutatóban” azonban már nem egyszerűen tanít, hanem a saját maga imádságos életét nyitja meg a másik ember számára. Nem bemutatóként, hanem imádságra hívó szóként és bátorításként. Egészen konkrétan vezet az imádkozóhoz, s minden szavából valóban érezhető, hogy az Istennel beszélgető ember adja tovább tapasztalatait.

Néha egy-egy ötlet. Néha pedig konkrét kérés. Olykor biztatás, máskor szeretetteljes felszólítás az imádságra. De sohasem felülről, „magas lóról”, hanem az imádkozó testvér térdelő pozíciójából. Így is mondja Márton testvér a vége felé:

„Röviden ennyit mondom a *Miatyánkról* vagy imádságról úgy, amint én magam gyakorlom. Mert én még ma is úgy csüngök a *Miatyánkon*, mint gyermek: magamba szívom, s mint öregember sem tudok vele betelni. Ez a legdrágább imádságom. Jobban szeretem még a *Zsoltárok* könyvével is, pedig azt nagyon kedvelem, mert hisz az a legjobb imakönyv. Valóban, a *Miatyánkon* meglátszik, hogy az igazi Mester szerezte és tanította.”

Luther imádságának fő iránya

Mit tanult mindebből a reformátor, s milyen példát mutat azoknak, akik Lutherrel együtt (is) akarnak imádkozni? A *Zsidókhöz írt levél* arról beszél ugyanis, hogy a biznyságtévők fellege által körülöttet egyház a tanúskodókkal együtt néz fel Krisztusra. Mi nem egyszerűen Luther-követők, még csak nem is Luther-tanítványok akarunk lenni, hanem Krisztus tanúságtévőjével együtt szeretnénk imádkozni.

Az imádság a reformátor szerint segít jól látni és tudatosan megélni saját pozíciókat. Ráébreszt bűnös, azaz Istentől elszakadott voltunkra, hogy azután megértsük és megtapasztaljuk azt is, mit jelent gyermekként az Atya jóságát élvezni.

„Vegyük észre, hogy Isten a *Miatyánkban* mi magunk ellen imádkoztat. Meg akarja értetni, hogy nincs nagyobb ellenségünk, mint saját magunk. (...) Atyám, ments meg attól, hogy az én akaratom szerint legyen. (...) Történjék velem akármí, csak ne az én, hanem egyedül a te akaratod legyen. (...) Az ilyen imádság, ha igazi, bizony fáj az óembernek.”

Ez a pozíciómeghatározás egyszerre kijózanít, nehogy illúziókba ringatva magunkat elfeledjük a valóságot, kilátástalan helyzetünket; ugyanakkor reménységet ébreszt azáltal, hogy megnyitja előttünk az Isten jóságáról tanúskodó magasabb, a rosszat felülíró valóságot.

„Jöjjen el a te országod – ez az imádság lever és felemel. Először lever, hiszen nyíltan bevalljuk benne, hogy Isten országát még nem jött el hozzánk. Ez azonban rettenetes, s ha alaposan imádkozunk, szinte beleszakadhat minden kegyes szív. Amikor azonban a gondolat lever, akkor következik a vigasztalás, Krisztus Urunk, a mi drága Mesterünk arra tanít, hogy kétségbeesés helyett vágyakozó könyörgéssel keressük a nyomorúságból való kimenekülést.”

A magasságot és mélységet, a keresztény élet kontrasztjait azonban

mindig Isten jóságára mutatva, szeretetének megvilágítva éli meg. A gyöngeségünk, elesettségek Isten nélkül valóban kilátástalan helyzetként jellemezhető. De az emberi erőtlenség – megint csak biblikus, páli gondolat – az Isten erejével találkozáva új megvilágításba kerül. Gyöngék vagyunk magunkban, mégis erősek benned.

„Amikor mi gyöngék vagyunk – Te akkor is erős vagy, Te győzelmet aratsz még általunk is, még gyöngeségünket is felhasználod, azon keresztül győzelmesen munkálkodsz, Tiéd legyen a hála és dicséret mindörökké.”

Luther emlékeztet arra is, hogy magától nem tud az ember imádkozni. Az önmagával eltelt ember csak szorult helyzetében, a bajok beköszöntével jön rá, hogy a segítséget felülről kell kérnie. Akkor sem működik azonban az imádság úgy, ahogy az ember azt kényelmes automatizmusként elképzei: valamit kér, és azt megkapja, pont úgy, ahogy kéri.

„Nagy áldás a szükség, amely arra szorít, hogy az imádságba kapaszkodjunk. Csak azt tudom, hogy valahányszor igazán komolyan imádkoztam, mindannyiszor bőséges meghallgatást nyertem, s többet kaptam, mint amennyit kértem. Ha oly-

nem érdemlem, sőt a pokol tüzeit s örök haragodat érdemeltem ki sok nagy bűnömrel. Én csak neked engedelmkedem, aki azt parancsolod, hogy szerelmes Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében imádkozzam.”

Ha óemberünk gondolkodásával figyeljük az imádság hatását vagy „eredményét”, könnyen elkeserüünk. Mert csak a feltétlen bizalom érteti meg, hogy jobb, ha Isten a saját akarata szerint és nem a mi vágyaink alapján hallgat meg és cselekszik velünk:

„Nem rossz jel az, sőt a legjobb, ha imádságunkra látszólag az ellenkezőjét kapjuk feleletül.”

Erről a megújult életről és gondolkodásmódról vall Luther abban az imádságban, amelyet keresztelés előtt könyörgésként ismerünk. (Elgondolkoztató az a tény, hogy ez az imádság ősi, a kereszténység korai korszakában használt anyagra megy vissza, így veszi kézbe és imádkozza tovább a reformátor, s így alkalmazza liturgikus életében fél évezreddel később a magyar egyház. Az imádság világában nincs plagizálás. Annál fontosabb a stafétabot-átadás!)

„Mindenhát, örök Isten! Könyörgünk, légy segítségül e szolgádnak, aki keresztiséged ajándékát kéri, és lelki újjászületés által örökkévaló kegyel-

vaiban, megszólításaiban már a könyörgések elején kiderül, hogy a gyermek fordul a mennyei Atyához: *Kedves Uram! Kedves jó Istenem! Uram, jó Atyám! Drága Atyám!* stb. De nem csupán a megszólításban érezhető ez a hang. Maguk a szövegek is ilyenek. Nem gyermetegek, hanem gyermekiek.

Közvetlen. Két ember beszélgetéséből a kívülálló harmadik számára néhány mondatból már világosan látszik, hogy milyen viszony van közöttük. Nem csak a gesztusok és a hanghordozás árulkodik. Legalább annyira a fogalmazás, a szóhasználat is. A közvetlen hangvétel nem jelent ürességet vagy felszíniességet. Inkább a közelségről árulkodik! Ezt az Atya-gyermek közelséget tapasztaljuk Luther imáiban:

„Ürsten! Mi is lenne velünk, ha engedsz, ha zuhanni hagysz? Mit csinálunk, ha leveszed a kezéd rólunk? Mit tehetünk, ha Te már nem világítasz többé? Hát ez a szabad akarat és lehetőség, hogy olyan hamar tanult emberből gyerkőc, okos emberből bolond, bölcsből örült válik? Járáss világosságodban, amíg csak a miénk lehet az, hogy a sötétség el ne nyeljen bennünket.”

Formája beszélgető. Nem csupán kéréseivel áll Isten elé, hanem megbeszéli Istennel élete, hite dolgait. A tiszteletet és a perc ünneplésségét megtartva is beszélget, szinte társalog Istennel. Természetes ez a beszélgetés, mint ahogy természetes a beszélgetés mindazokkal, akik közel állnak hozzánk.

„Krisztus Uram! Rendszeresen járulok a szentséghez, sajnos mégis olyan maradtam, mint voltam: meddő és gyümölcs nélküli. Semmi nem változott bennem – ezt panaszolom el most Neked, Uram! Ha már egyszer nagy kincset ajándékoztál nekem, úgy azt is add meg, hogy az gyümölcsöt teremjen bennem, hadd munkálja bennem azt is, hogy felebarátom iránt is megváltozhassam.”

Gondolatai őszinték. Istennel még azt is megbeszéli, miért nem tud imádkozni: „Ami engem leginkább gátol, és Tőled távol tart az imádságban is, az a bűnöm. Igen, bűneim nyomják a vállamat, szorongatják torkomat. Vedd le rólam bűneim terhét, bocsáss meg nekem...” Mással nyíltan bevallja, hogy túlságosan lusta az imádsághoz.

Gondolatvilága biblikus. Mélyen biblikus az az imádság, amelyet *Szabad cserélnem* címmel illethetünk. 2Kor 5,21 páli gondolatára rímel: „...azt, aki bünt nem ismert, bűné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk Őbenne...” Luther szinte nem is tesz mást, mint saját szavaival imádkozza az igét: „Jézus Krisztus Uram! Te vagy az én igazságom, én meg a Te bűnöd: Te magadra vetted, ami az enyém volt, és nekem adtad, ami a Tiéd. Magadra vetted, ami Te nem voltál, és nekem adtad, ami én nem voltam.”

Indulatai a vitakozástól sem rettennek vissza, ugyanakkor az alázat hangján szólalnak meg. Luther személyes imádságainak hátterében ott van a zsoltárok tusakodó világa. „Uram! Ha Te nem végzed el, marad az ügy végezetlen. Uram! Ha Te nem segíted, én könnyen szégyent val-

lok. Az ügy pedig nem az enyém, nem is az én tisztességemet szolgálja. Szívesen leszek eszközöd, szerszámod, de a harcot vezetni egyedül Neked kell...”

Nem szólunk a megszokott, sokat használt imádságainkról: Luther reggeli és esti imádságáról, az úrvacsoravétel előtt használt imádságról, amely a kapernaumi százados történetét bontja ki, vagy a lelkészek által használt sekrestyeimádságról, amelynek szövege nemcsak ott lóg sok templomunkban, hogy a szolgálatba lépő lelkész ezzel induljon, hanem papi identitásunk meghatározó mondatait tartalmazva gyónóitükrünk is sokszor. De emlegethetnénk az énekeskönyvünk imádságos részében található könyörgéseket is.

Nem tértünk ki a Rogate vasárnapi prédikációk üzenetére. Ezek mellett még számtalan olyan Luther-éneket ismerünk, amelyeknek a szövege imádság. Mindezek jelzik, hogy kimeríthetetlen a téma, s nemcsak egy Luther-imádságkönyv bővített kiadása vált aktuálissá, hanem a téma mélyebb, alaposabb feldolgozása is.

Summa

Martin Nicol erlangeni gyakorlati teológus *Meditation bei Luther* című könyvében részletesen foglalkozik azzal, hogy reformátorunk milyen pontosan betartva, rendszeresen használva élt a középkorban kanonikussá vált gyakorlattal: *lectio – meditatio – oratio – contemplatio*. Ezek egymással szorosan összetartoznak; eltérők, de egymástól el nem válnak.

Luther a lectióra, azaz a szentírás olvasmányra, olvasmányaira épít, azon medítál, ez a meditáció válik imádsággá – átmeleg, átfolyik a meditációból az imádságba –, és ennek egyenes következménye a *contemplatio*. Az a fajta elmélkedés és szemlélődés, amely nem ölbe tett kézzel, mintegy kívülről nézve lát, hanem amely új megvilágításban szemléli az eseményeket, sőt új látásmóddal válik aktívá az életeményekben. Luther számára, Lutheren keresztül sokak számára így válik gazdag forrássá az imádság.

Zárszó

Az, ami tanulmányunk (előadásunk) készült, végül is példatár, idézetgyűjtemény lett. Nem véletlenül. Azért, mert az imádkozó és imádságra buzdító reformátor legjobban úgy ismerhető meg, ha az együtt imádkozás céljával és lehetőségével őt magát engedjük szóhoz jutni.

Imádságos szavaiból talán jobban értjük már azt is, honnan volt ereje, belső töltése, lendülete ahhoz a hatalmas munkához, amelyet századokra meghatározó módon az egyházban és az egyházért elvégzett. Krisztus tanúságtévőjeként a hit életformáját élte. A hit nyelve pedig az imádság: állandó párbeszéd a mennyei Atya és gyermeke, a Mester és a tanítványa között. A sokat tanulmányozott, hirdető, emlegetett Ige nem maradt visszhang nélkül. Ez hát életének és szolgálatának titka: megszólította, megragadta, átfőrmálta. Isten-gyermekké re-formálta az Isten, s Márton válaszolt rá.

Ismertetőmet hadd zárjam azzal, amivel édesapám a Luther-imádságkönyv bevezetőjét kezdte: „Luther egész életében sokat beszélt Istennel. Még többet Istennel. Imádkozó ember volt.”

BALLA MÁRIA FELVÉTELE

kor Isten halasztotta is, végre mégis meglett.”

A bűn által megkötözött, az istenelenség fogságában lebénult embert bátorítja a reformátor: „Tanulj meg Istenzhez kiáltani, nem pedig önmagadban gubbasztani...”

A bátorítás pedig nem az önbizalomra alapoz. Ahelyett, hogy büszkén kihúznánk magunkat, inkább térdet kell hajtanunk, hogy egyáltalán képesek legyünk a hit bátorságával felnézni az adakozó, ajándékozó, még hozzánk is irgalmas Istenre.

„Azért hát, mikor imádkozni akarsz, csak térdelj vagy járulj Isten elé szent merészséggel – feltéve, ha magadat bűnösnek elismered, és meg akarsz jobbulni –, és szólj hozzá így: Uram, Istenem, mennyei Atyám, ezt és ezt kérem, s akarom, hogy ne tagadd meg, hanem legyen igen és ámen. Jól tudom, s bevallom, hogy

medre vágyakozik. Vedd őt oltalmadba, Uram, és amint Te magad mondottad: »Kérjétek, és adatik nektek; keressetek, és találtok; zörgessetek, és megnyitvatik nektek« – adj most jót annak, aki kér, nyiss ajtót a zörgetőnek, hogy elnyerje ennek a mennyei fürdőnek örök áldását, és ígéreted szerint kegyelmed országába jusson.”

Luther imádságának jellemzői

Imádságainak hangvétele gyermeki, közvetlen, formája beszélgető, gondolatai őszinték, gondolatvilága biblikus, indulatai a vitakozástól sem rettennek vissza, ugyanakkor az alázat hangján szólalnak meg. Bontsuk ki néhány szó erejéig ezeket a jellemzőket.

Gyermeki. A hit gyermeki bizodalma Luther számára nem csupán teológiai tétel. Az imádság szá-

LUTHER-KONFERENCIA

A félreértett Luther

Bűnbánat – bűnbocsánat – úrvacsora

■ VÉGHELYI ANTAL

Luther célja nem egy új egyház létrehozása volt, hanem az „egy, szent, katolikus és apostoli” egyházat kívánta Rómának mint az új Babilonnak az igájából felszabadítani. Ha ezt szem elől tévesztjük, félreértjük és félremagyarázzuk sok kijelentését, köztük a bűnbánatról, a bűnbocsánatról és az úrvacsoráról vallott nézeteit is.

Bűnbánat

Luther *Hogyan szemléljük Krisztus szentvedését?* címmel megjelent, 1519-ből származó passióprédikációjában kifejti, hogy Krisztus szentvedésének szemlézése minde előtt önismeretre kell, hogy juttasson bennünket: annak felismerésére és elismerésére, hogy Krisztus minden szentvedését a mi bűneink okozták. De Luther hozzáteszi, hogy ez nem áll a hatalmunkban. A Szentlélektől kell kérnünk, hogy vezessen el bűneink megismerésére és töredelmes megbánására.

Amíg Róma a bűnbánatot a kegyelem előfeltételként követeli meg, addig Luther a bűnbánatot és töredelmeket a Szentlélek kegyelmi ajándékának mondja.

Bűnbocsánat

Luther bűnbocsánatról szóló kijelentéseit is félreértjük, ha a Rómával való vitájától elvonatkoztatva akarjuk értelmezni.

Róma a bűnbocsánatot kizárólagosan a kulcsok hatalmához köti, a kulcsok hatalmának letéteményeseként pedig – Mt 16,19-re hivatkozva – Péter apostolt és mindenkori utódát, a római pápát jelöli meg, aki aztán ezt a hatalmat továbbadja a püspököknek, ők pedig a papoknak.

Luther kritikája nem vonja kétségbe, hogy elsőként Péter kapta meg a kulcsok hatalmát, hanem annak a ténynek a mellőzését veti Róma szemére, hogy Jn 20,22–24 szerint húsvétkor a feltámadt Krisztus ugyanezt a hatalmat a többi apostolnak is megadta. A többi apostol tehát nem Péter-től kapta, hanem ők is közvetlenül Krisztustól vették. Krisztus nem Péter és nem is a római pápa személyéhez kötötte ezt a hatalmat, hanem az apostoli szolgálat részévé tette.

Elsősorban tehát az egyház hivatalos szolgáit illeti a kulcsok hatalmával való szolgálat joga, mint amely a rájuk bízott szent szolgálat része, és nem önmagáért való hatalom. De Luther tudja, hogy lehetnek olyan sürgősséget igénylő helyzetek, amikor az egyház hivatalos szolgálja vagy egyáltalán, vagy idejében nem érhető el: ilyenkor bármelyik hívő keresztény a keresztisége jogán végezhet apostoli szolgálatot, és a kulcsok hatalmával élve az életveszélyben levőknek érvényes feloldozást adhat.

A másik – nem kevésbé fontos – korrekció, hogy Luther rámutat: Isten a kulcsoknak az apostoli szolgálat részeként gyakorolható hatalmától függetlenül, mindig és minden körülmények között fenntartja magának a jogot, hogy bűnbocsátó kegyelmét közvetlenül, emberi közvetítés nélkül is gyakorolja. A föloldozásban való részesülés tehát nem a bűnbocsánat elnyerésének egyetlen és kizárólagos módja – mondja Luther –, de hozzáteszi: mégis ez a legbiztosabb

módja. Mert a föloldozásban Krisztus szava garantálja a bizonyosságot. Ezért a reformátor azt ajánlja: aki bizonyos akar lenni bűnei bocsánata felől, az menjen gyónni, kérje a föloldozást, és hittel fogadja. Mert a bűnbocsánat ezen az egy dolgon áll: a hiten. A bűnbocsánatot Isten Krisztus halálának gyümölcseként mint ajándékot kínálja, de ezt az ajándékot átvenni csak a hit tudja.

Luther azt a kijelentést is megkockáztatja, hogy ha a hitünk elég erős volna, akkor a föloldozásra nem is lenne szükségünk. Akkor elég lenne, ha Isten előtt lélekben megvallanánk és megbánnánk bűneinket, és Krisztus értünk, a mi bűneinkért elszentvedett halálára tekintettel kérnénk bűneink bocsánatát. De a realitás talaján marad, mert tudja, hogy a hitünk ehhez nem elég erős. Inkább csak bátorításként mondja mindezt azok számára, akiknek veszelhelyzetben nincs lehetőségük arra, hogy gyónjanak.

Luther lelkipásztori vigasztalásnak szánt szavaival visszaélnék, akik erre hivatkozva úgy gondolkodnak: „Minek gyónjak? Isten úgymégbocsát, ha imádságban kérem.”

A gyónás és föloldozás módjáról a *Schmalkaldeni cikkekben* Luther ezt írja: „*Minthogy az absolutio privata (személyes feloldozás) a kulcsok szolgálatából ered, nem szabad megvetnünk, hanem nagyra kell tartanunk, és meg kell becsülnünk, mint a keresztény egyház minden más szolgálatát.*”

Mára mégis hitvallási irataink gyakorlati következmények nélküli cikkelye lett, hogy az egyházban a személyes gyónást fenn kell tartani. Luther viszont élete végéig gyóntatott. Arra azonban gondja volt, hogy a gyóntatószékét Róma lelki kínzókamrájából a vigasztalás és a békeesség elnyerésének helyévé változtassa.

Ezért írja a *Schmalkaldeni cikkek* 8. cikkelyében: „*A föloldozás... segít és vigasztal a bűnnek és rossz lelkiismerettel szemben, mert így rendelte Krisztus az evangéliumban. A gyónást és a föloldozást semmi áron sem szabad ezért az egyházban megszüntetni.*”

Luther itt a négy szemközti személyes gyónásról beszél. *Melanchthon* még tudta, hogy így van, amikor az *Ágostai hitvallásba* bevette ezt a mondatot: „*Az egyházban a személyes gyónást fenn kell tartani.*”

Az 1580-ban tartott trencsényi zsinat II. kánona ennek szellemében rendelkezik úgy, hogy a lelkészek a szombat esti ima után vagy vasárnap reggel hallgassák meg a gyónókat. Hazánkban a négy szemközti személyes gyónást kizárólag közgyóntást csak 1763-ban kezdték meghonosítani.

Érdemes elidőzni ennél a dátumnál. Huszonhat évvel később tör ki a francia forradalom. A felvilágosodás és a racionalizmus eszméi már szél-tében-hosszában hódítanak. Egyházunk – és általában a protestantiz-

mus – sokkal inkább áldozata a felvilágosodás eszmeiségének, mint előidézője. Téved, aki a felvilágosodás és a racionalizmus eszmevilágának kialakulását a reformáció szám-lájára írja.

Szót kell ejtenünk Luther egyik leggyakrabban idézett és egyben legtöbbször félreértett szókapcsolatáról, a „*simul iustus et peccator*”-ról is.

Ez a *Római levél* magyarázatában fordul elő, amikor Luther Róm 4,7-et magyarázza, ahol Pál apostol a 32. zsolnárt idézi: „*Boldogok, akiknek megbocsátattak törvényszegéseiket...*” Luther ezt mondja: „*»Csodálatos az Isten a szentjeiben«, akik előtte egyszerre igazak és nem igazak! (...) Mivel a szentek bűneiket mindenkor szem előtt tartják, és az igazságot Isten irgalmasságából óhajják elnyerni, éppen ezért tekint rájuk Isten mindig mint igazakra. (...) Tehát Isten igazaknak tudja őket, ők viszont nem igazaknak tudják magukat. (...)*”

Úgy vagyunk ezzel, mint a beteg, aki bizalmat szavaz az orvosnak, aki megígéri neki, hogy meg fog gyógyulni. A megígért gyógyulás reményében követi orvosa parancsait, és megtartja mindazt, amit rendelt,

BALLA M. FÉLVÉTELE

nehogy gyógyulását veszélyeztesse, s ezzel a betegségét súlyosbítsa. Így tesz mindaddig, amíg az orvos az ígéretet be nem teljesíti.

Az ilyen beteg talán már egészséges? Nem! Egyszerre beteg és egészséges. Beteg a valóságban, ugyanakkor egészséges az orvos szavának ereje által, amelyben bíz, aki neki az egészséget mintegy előlegezte, mert teljesen biztos abban, hogy betege meg fog gyógyulni. (...) Pontosan úgy, ahogyan a mi samaritánusunk, Krisztus a félholtra vert embert és többi betegét is ápolás céljából menhelyre szállította, és megkezdte gyógyításukat, mielőtt az örök életre szóló teljes gyógyulást ígerte nekik.

Nem halált érdemlőként tartja számon bűneiket (bűnös vágyakozásukat), sőt inkább a gyógyulás ígéretének reményességével akadályozza meg őket, hogy azt tegyék, ami a gyógyulásukat késleltetné, ami a bűnt, a gonosz indulatot csak fokozná bennük.

Akkor tehát ők már tökéletesen igazak? Nem! Ők egyszerre bűnösök és igazak. A valóságban bűnösök, ámde mégis igazak Isten erejére való tekintettel ígéretének bizonyossága által, aki őket a bűntől föloldozta, amíg egészen meg nem gyógyulnak.”

Úrvacsora

A témának mindenekelőtt az a szelvény emelem ki, amelynek külön aktualitást ad, hogy idei Luther-konferenciánk az egyetemes imahétre esik. Arra a kritikára gondolok, amelyet római katolikus testvéreinkkel szemben az oltáriszentség imádása miatt gyakran hangoztatunk. De vajon megállja-e a helyét ez a kritika, ha elolvassuk Luthernek *A Krisztus szent teste szentségének imádásáról* címmel 1523-ban – tehát a pápa átokbullájának átvétele után – a huszitáknak írt válaszát?

Az időpont azért fontos, mert ha igaz is, hogy korábban Luther gondosan ügyelt rá, hogy Róma a huszitizmus halálos ítélettel egyenlő bélyegét ne süthesse rá, 1523-ban ennek az óvatosságának már semmi értelme sem lett volna.

Luther egy pontban mégis ellentmond a huszita tanoknak, és ezért a huszitákkal az unióról való tárgyalást

dön, és ő elfogadta. (...) Kellett is, hogy szabadjára legyen hagyva imádása vagy nem imádása, mert nem volt parancsolat, hogy dicsőségéért imádtassék; így aztán hol engedte, hogy imádják, hol meg nem. (...)

Annak okáért azt mondjuk már most, hogy ne kárhoztassák, és eretneknek se csúfolják azokat, akik a szentséget nem imádják, mert erre nincsen parancsolat, és Krisztus nem ezért van. (...) Viszont ne kárhoztassák, és ne csúfolják eretneknek azokat sem, akik imádják. Mert ha ezt a Krisztus nem parancsolta is, de meg sem tiltotta, sőt gyakran elfogadta. Szabad, szabad dolog legyen ez, valahányszor dítatóságod és alkalmad van. Vétkesek azért mindketten, kik e két irányban széjjelválnak, e fölött veszekednek, egymást kárhoztatják, és a középutat eltévesztik. Amazok erővel akarják kieszközölni, hogy ne imádják, mintha Krisztus jelen sem volna; ezek meg az imádat erőszakolják...”

Azt hiszem, Luther szavai önmagukért beszélnek.

Szólnunk kell a lutheránus teológiának arról a vétkes mulasztásáról is, amellyel – Luther szavait félreértve – hallgat Krisztus keresztdózatának az úrvacsorában való jelenlétéről. Igaz, hogy Luther kitörölte a misekönyvből a pap áldozatbemutatására vonatkozó mondatokat. De nem győzte hangsúlyozni, hogy az úrvacsorában – amikor Krisztus értünk megtört testét és értünk kiontott véréét vesszük – minden alkalommal a valóságosan jelen lévő Krisztus egyszeri, de az eucharisztiaiban mindig kiábrázolódó keresztdózatában részesülünk. Abban az örök érvényű áldozatban, amelynek bemutatásakor Krisztus maga a pap, az oltár és az áldozati Bárány.

Végül szólnunk kell még egy félreértésről, amely abból adódik, hogy Luther számtalan írásában és prédikációjában támadja Rómát a misék nagy száma miatt.

Félreértés, hogy Luther ilyenkor általában a miséről mint eucharisztikus istentiszteletről beszél. Valójában mindig a megrendelésre, pénzért és egyéb javakért a megrendelő céljára mondott, „privát” misékről szól, amelyeket gyülekezet jelenléte nélkül mutatott be a pap. Luther ezt a misével való durva visszaélésnek tartotta.

Sajnálatos, hogy a racionalizmus korában mégis erre hivatkozva csökkentették egyházunkban a gyülekezet részvételével tartott eucharisztikus istentiszteletek számát. Ez ellentétes Luther szándékával, aki csak a hétköznapi miséket tartotta szükségesnek a kátét tanító alkalmakkal felváltani, de azt is csak átmenetileg, amíg a gyülekezetek meg nem tanulják, mi a szentségek értelme, és hogyan kell Isten tetszésére élni velük.

Lehetséges, hogy egyházunkban ez a tanulási folyamat még ma sem ért véget?

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Fenyőpinty

Rendszeres téli vendégeink, egyes években igen nagy számban érkeznek, mindenfelé látni őket.

Fészkelőházajuk a magas észak, Eurázsia szubarktikus övezete, ahol a tajga fenyveseiben költenek.

Nálunk az első téli példányok szeptemberben bukkannak fel, és számuk egyre növekszik. Látni őket a mezőkön, erdei vágásokban, de a kertekben is. Járnak a téli etetőre, ahol erős csőrükkel a napraforgót morzsolgatják. Megkeresik a napraforgót a mezőkön is.

Évekkel ezelőtt Apaj-pusztán láttam egy már leszüretelt táblát, amelyen több száz különböző pintyféle volt együtt. Zöldike és fenyőpinty volt közöttük a legtöbb, de láttam kenderikéket, tarka tollú tengeliceket és mezei verebeket is. A csapat néha felrepült, de nyomban újra a földre ereszkedtek, és tovább keresgéltek az elhullatott szemekért.

Ha ilyen vegyes csapatot látok valahol, a fenyőpintyeket könnyű felismerni. Begyűk és mellük narancs-

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

kos csőrű madár megjelent az etetőn, nyomban félrehúzódtak.

Tavasszal újra észak felé indulnak, de egyes példányok akár áprilisig is maradnak. A hímek ilyenkor már pompás nászruhájukat viselik, fejük és hátuk koromfekete, torkuk, begyük és mellük narancssárga, oldalukon fekete pettyek vannak.

Egy alkalommal a Tömörkény közelében lévő Csaj-tónál láttam egy

RAJZ: BUDAI TIBOR

színű, ha pedig felrepülnek, hófehér farkcsíkjuk is elárulja őket. A földön és a levegőben is sűrűn hallatják orrhangú „tszvíik” hívogatójukat. Ez a hang jellegzetes, összetéveszthetetlen.

A csapatok egy része továbbrepül dél felé, de sokan töltik nálunk a téli hónapokat. Bükkmaggal és gyommagvakkal táplálkoznak, ahol pedig folyamatosan működő etetőt találnak, ott tavaszig kitartanak.

Meglehetősen veszekedősek. Madártani intézeti szobám ablakában etető állt, ahova a cinegék mellett mag-evők, például fenyőpintyek is jártak. Különösen a hímek voltak agresszívek, igyekeztek elűzni a többieket. Csak a meggyvágótól tartottak. Ha ez a vas-

ilyen hímet. A magas nyárfák egyikén ült, és énekelt. Dala azonban meg sem közelítette a rokon erdei pinty csattogó énekét.

Készítetek madáretetőt, talán jönnek majd a fenyőpintyek hozzátok is.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. A fenyőpinty egyes könyvekben más néven szerepel. Hogyan?
2. Hány fiókát nevelnek a párok?
3. Mivel etetik őket?

Válaszok: 1. téli pinty; 2. hat-hét fiókát; 3. rovarokkal, pókokkal.

Jézus csodatételei

► Mostani sorozatunkban Jézus csodatételei közül elevenítünk fel ötöt. Mindegyik részhez tartozik egy-egy feladat is. Ezek helyes megfejtéseit összegyűjtve a sorozat végén küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.)! A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

GYERMEKVÁR

2.

Jézus egy nap Jerikóba ment a tanítványával. A híre ez alkalommal is nagy tömeg gyűlt össze. Egy Bartimeus nevű vak koldus ült az út mellett. Megkérdezte a körülötte levőket, hogy mitől támadt a nyüzsgés. Amikor megtudta, hogy a názáreti Jézus jár arra, elkezdett kiabálni:

– Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!
Sokaknak nem tetszett, hogy ez a rongyos ember a Mestert akarja zavarni, ezért rászóltak, hogy maradjon csöndben.

Ő annál jobban kiabált:
– Dávid Fia, könyörülj rajtam!
Jézus ekkor megállt, és azt kérte, hogy hívják oda a kiabálót.

– Bízál! Kelj fel! Hív téged! – mondták a koldusnak.

Alighogy ezt meghallotta, Bartimeus ledobta a felsőruháját, felugrott, és odament a csodatévő elé.

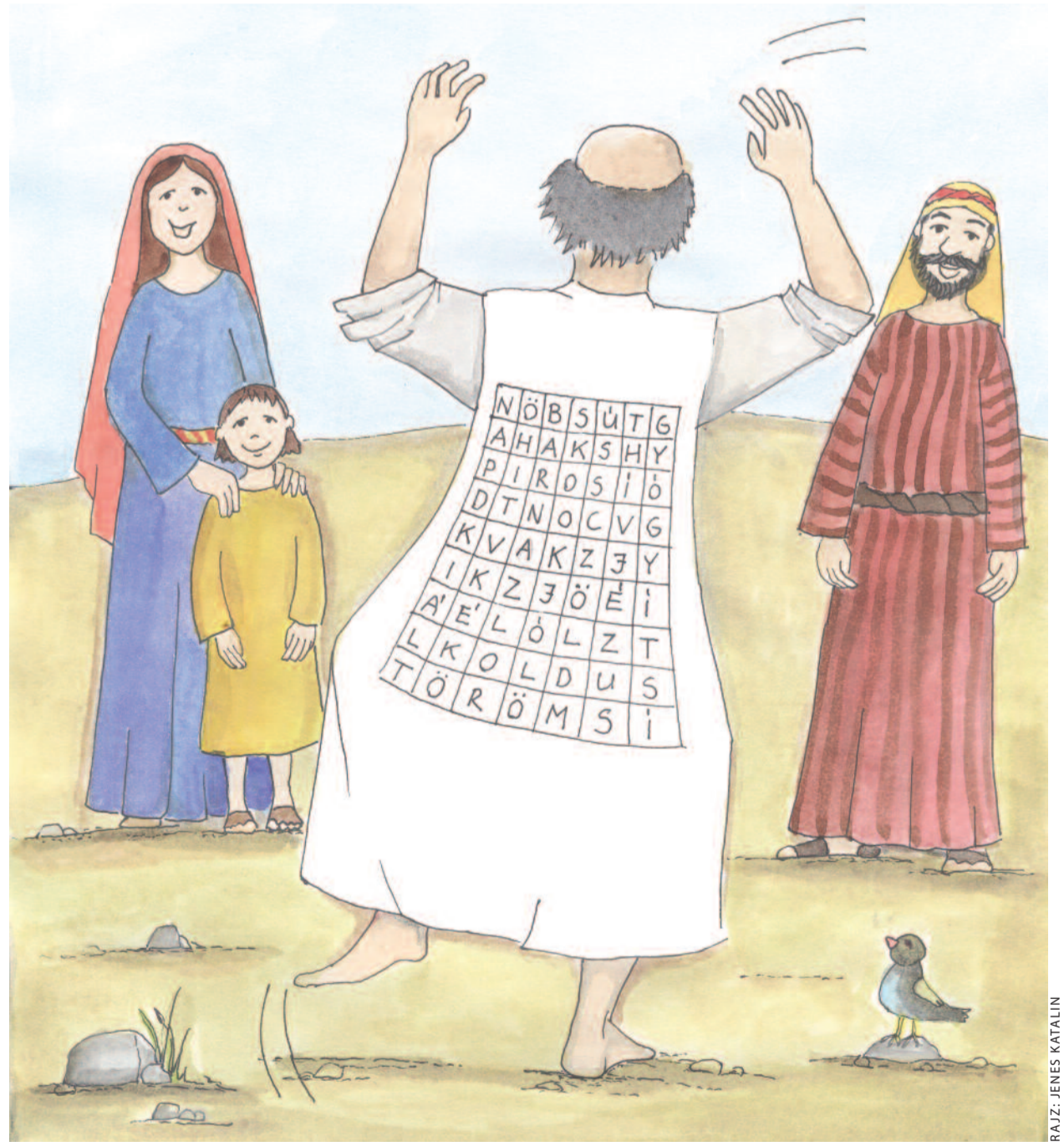
– Mit tegyek veled, mit kívánsz?
– Mester, hogy újra lássak – felelte a vak koldus.

Jézus ekkor annyit mondott neki:
– Menj el, a hited megtartott téged. Abban a pillanatban csoda történt, és az addig vak ember újra látott.

Volt nagy csodálkozás, Bartimeus öröme pedig határtalan volt. Újra látta az embereket, a tárgyakat, a színeket és a formákat! Hálából Jézus közelében is maradt.

Húzzátok ki a ruhán található betűhálóból az alább megadott szavakat! Függőleges és vízszintes irányban haladjatok! Egy betű több szóhoz is tartozhat. A megmaradt betűkből összeolvashatjátok, milyen színű és mintájú volt Bartimeus kedvenc felsőruhája. Ezt is csak akkor láttá, miután Jézus meggyógyította.

gyógyít	kiált	nap
barna	út	vak
zöld	koldus	kék
Jézus	hit	piros
öröm	jó	hív

RAJZ: JENES KATALIN

– Látod, Gréti, ez a légy férfi, az meg nő.
– Hát ezt meg honnan tudod?
– Az egyik a borosüvegre szállt, a másik meg a tükrön sétál.

– Főúr, van panaszkönyvük?
– Nincs, ez étterem, nem könyvtár!

HUMORZSÁK

Az újságíró faluról tudósít. Megkérdezi Jani bácsit, az öreg juhászt, hogy mennyi birkája van.

– Pontosan 484.
– Fantasztikus! És mi a trükkje a számolásnak?
– Megszámolom a lábakat, aztán elosztom a számot négygel.

– Mit gondolsz, miért hideg a reggeli szél?
– Fogalmam sincs.
– Azért, mert egész éjjel kint volt.

Evangelikus borlovagrend?

► Ha a címben feltett kérdésre nem válaszolhatunk is igennel, de az tény: a soltvadkerti Krämer Fülöp Borlovagrend harminchat tagjának túlnyomó része evangelikus. Ám ez korántsem tudatos vallási szegregáció eredménye, sokkal inkább a kisváros lakosságszerkezetének tükrö: a nagyobb bortermelők sváb családok leszármazottai, akik itt az evangelikus vagy a református egyház tagjai.

2012-ben új nagymestere lett a rendnek, egy ifjú borász: Font Gábor. A kétgyermekes családapa tekintélyes gazdálkodó és az evangelikus gyülekezet presbitere is egyben. Vele beszélgettem az év elején.

– Kik a tagjai a borlovagrendnek, és mi a szervezet feladata?

– Elmondható, hogy a vadkerti borlovagok az élet több területéről jöttek össze. Rendezvényeiken – a termelők mellett – közéleti emberek, újságíró, tanár, orvos és más fontos területeken dolgozó borbarátok öltik magukra a jellegzetes, sötétkék palástot. A lovagrend zászlaja pedig ott leng – a névadó Krämer Fülöp monogramjával – a helyi fesztiválokon, a borversenyeken és a városi eseményeken. A vezetőség fontosnak tartja, hogy szinte minden évben lépjenek be új tagok, leginkább a fiatal bo-

lítás, a szakmaiság előtérbe helyezése és kiszélesítése, valamint a kapcsolat ápolása a jó helyi borok és a fogyasztók, borbarátok, kollégák között.

– Miként jelenik meg a vallás a borrend életében?

– Először is: a borlovagok közül sokan gyülekezeti vezetők, presbiterek, illetve egyháztanácsstagok. Ez azt is jelzi, hogy oda-vissza fontosnak tartjuk az önkéntes munkát, legyen az az egyházi vagy a világi oldal. Ha pedig ránézünk a naptárra, akkor az év első eseménye éppen a Szent György-napi borszentelés április végén, amikor a város legjobb ezerjő borát megáldja, illetve megszenteli egy lelkész. Erre a városi borversenyen kerül sor, és minden évben más egyházközség lelkészét hívjuk meg. Tavaly a baptista lelkipásztor tartott igehirdetést és mondott áldást. „A legjobb ezerjő” címet elnyerő bor lesz a borrend „zászlósbor”.

Ide tartozik a helyi Szőlőjövésék könyvének a megtekintése, amelyben minden évben az ezerjő április 24-i – Szent György-napi – zöld hajtását örökítik és őrzik meg színes rajz formájában. Ezt a könyvet a jelenlévők – így a borlovagok – ünnepélyes keretek között aláírásukkal hitelesítik az utókor számára. Ekkor történik az új tagok ünnepélyes próbatétele és avatása is.

A másik egyházi kötődésű rendezvényünk a Márton-napi újborkósto-

amely különleges esemény volt. Tudni kell, hogy ez a vendéglő több püspöklátogatáskor és más egyházi ünnepség alkalmával is volt már helyszíne a vendégek fogadásának. Tavaly év végén azt a célt tűztük ki, hogy elfogadható áron, de mindenképpen különleges élményben legyen része annak, aki eljön erre az évszázadi eseményre. A hatfogatós menüben borrendi tagjaink saját, az adott ételhez illő borukat ajánlották, illetve mutatták be. Igen ám, de ehhez tudni kellett, mit is eszünk. Merthogy ezek az ételek korántsem szakácskönyvből kerültek elének, hanem a tulajdonos, Puskás Anna és a tázlári főszakács, Szakács László fejből pattantak ki.

– Hallhatnánk néhány példát?

– Az előétel esetében már a nevének a megfejtése felért egy próbatétel: *sous vide*, azaz vákuum alatt készült kacsamellfilé volt fűszervajas bagettel. Ehhez Lantos siller bort kínáltunk. Lantos Szabolcs a katolikus egyházközségnél képviselő. A második fogás fokhagymakrémleves volt gyöngykruton betéttel, amely egy ropogósra sütött tésztafajta. Jólesett hozzá az evangelikus Erdős Zoltán ezerjője.

Ezt követően került az asztalra a borral párolt csirkemell füstölt sajttal töltve, szőlősalátával és hercegnő burgonyával. Mi mást adhattunk volna ehhez, mint Galántai Károly presbiter cserzegei fűszeresét? A tengeri halfilé parmezánnal grillez-

A borlovagok felvonulása – elől, balra Font Gábor

rások közül, hogy legyen, aki továbbviszi a zászlót. Az idősebbekre ugyancsak nagy szükség van: ők azok, akik aránylag sok szabad idővel rendelkezve eleget tudnak tenni a meghívásoknak, a megannyi rendezvényen való megjelenésnek.

Hogy mit is tettek a soltvadkerti borlovagok az elmúlt több mint tíz esztendőben? Először is sok olyasmiről került terítékre, ami a térség szőlészeti és borászatát befolyásolta. Szó esett a rendezvényeken tartandó borkóstoltatásról, az egyes fajták előnyeiről és hátrányairól, az idegenforgalom fellendítésével kapcsolatos teendőkről. Szerepelt ezenkívül a témák között a nagyszabású országos és térségi borversenyek lebonyo-

ló novemberben, mely nagy esemény a borászok életében. A városi sportcsarnokban kerül rá sor, és Szent Márton életének ismertetésével veszi kezdetét. Ne feledjük: a környéken sok a katolikus többségű település, így megvan ezen esemény létjogosultsága, mely egyben szakmai tanácskozás is. A borrend tagjai ezek után vendégül látják a meghívottakat, bemutatják újboraikat, és közösen megbeszéljük az évszázadi sajátosságait.

– Új seprő jól seper. Milyen változások történtek azóta, hogy az Ön személyében új nagymestere lett a soltvadkerti Krämer Fülöp Borlovagrendnek?

– Az év végén az Anna vendéglőben borrendi vacsorát tartottunk,

chilis kukoricával és vadgombás rizottóval sokakat meglepett, hát még a hozzá kínált bor: a mi kékfrankos rozénk. A főétel pedig mustban párolt rozsmaringos tarja volt roston, hagymás törtburgonyával, a presbiter Frittmann István kadarkájával.

A sort szőlős-szilvás házi lepény zárta, melyet desszertborként Frittmann kései ezerjő kísért.

És hogy a társaság jó, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a harminchat saját tag mellett még negyven vendég is kíváncsi volt a vacsorára, a rendkívüli étel- és italsorra. Reményeink szerint egy új hagyományt indítottunk el – nem csupán egyházi berkekben!

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

Előfizetői nyereményakciónk nyertese

Örömmel adjuk hírül, hogy kisorsoltuk az előfizetőink számára tavaly november 18-ai lapszámunkban meghirdetett nyereményakció nyertesét. A sorsoláson azon előfizetőink vehettek részt, akik január 6-áig megújították Evangelikus Élet-előfizetésüket az idei esztendőre. Kovács Judit budapesti előfizetőnk másodmagával térítésmentesen vehet részt a balatonszárszói Evangelikus Konferencia- és Missziói Otthon pünkösdi hosszú hétvégéjén (május 17. és 19. között, péntek vacsorától vasárnap ebédig). A nyertesnek ezúton is gratulálunk.

Mai hitvallások a Magyar Televízióban

Gadó Pálhoz látogatunk Mai hitvallások című műsorunkban február 3-án, vasárnap 11.05-kor az M1-en. Szerkesztő: Nagy László.

HIRDETÉS

BÁLINT-NAPI KONCERT

BÁLINT-NAP ELŐESTÉJÉN

Várnagy Andrea és Farkas Zsolt + Boyzless Voice

Deák téri evangelikus templom

2013. február 13.

18 óra

A koncerten rövid igehirdetés is elhangzik, majd lehetőség nyílik arra, hogy a résztvevők áldást kérjenek életükre.

Médiatámogatók:

Protestáns Újságírók Szövetsége

HIRDETÉS

A házasság hete (február 10–17.) programja

- Február 10., 10.30: *Ökumenikus nyitó istentisztelet* a győri Kossuth utcai református templomban (Kossuth u. 9.). Igét hirdet: Steinbach József püspök.
- Február 11., 18.00: *Férfivá és nővé teremtvé. Pálhegyi Ferenc* előadása a Ráday Kollégium dísztermében (Budapest IX., Ráday u. 28.). Közreműködnek a házasság hete idei arcai – Várnagy Andrea és Farkas Zsolt zongoraművészek – zenével és szóval.
- Február 12., 18.00: *A Vendég a háznál nyilvános rádiófelvétele.* Beszélgetés Várnagy Andreával és Farkas Zsolttal, a résztvevők bevonásával. Helyszín: a Deák Téri Evangelikus Gimnázium díszterme (Budapest V., Sütő u. 1.).
- Február 13., 18.00: *Bálint-napi koncert.* Fellép a Boyzless Voice és a házasság hete idei arcai. A koncert után a jelen lévő házaspárok megáldása, fogadalmának megújítása. Helyszín: Budapest V., Deák téri evangelikus templom.
- Február 14., 18.00: *Szerelmi álmok.* Várnagy Andrea és Farkas Zsolt négykezes koncertje. Házigazda: Lengyel Anna. Helyszín: a Deák Téri Evangelikus Gimnázium díszterme (Budapest V., Sütő u. 1.).

- Február 15., 18.00: *Könyvbemutató és előadás.* Gary Chapman *12 dollog, amit jó lett volna tudni az esküvőm előtt* című könyvét bemutatja Herjeczki Kornél (Harmat Kiadó). Utána Tapolyai Emőke *Ásó, kapa, nagyharang – veled?* című előadása fiataloknak. Helyszín: Wesselényi utcai baptista gyülekezet és közösségi ház (Budapest VII., Wesselényi u. 53.).
- Február 16., 14.00: *Házaspáros szeminárium.* A Magyar Evangeliumi Keresztény Diákszövetség, a Harmat Kiadó és a Family magazin rendezvénye, melyre elsősorban olyanokat várunk, akik legfeljebb tíz éve házasok. Helyszín: gazdagréti református gyülekezet (Budapest XI., Rétköz u. 41.).
- Február 16., 18.00: *Fáklyás felvonulás* a házasságért a XVII. kerületben (találkozó a Pesti út – Ferihegyi út kereszteződésénél). Résztvevők: a házasság hete idei arcai, Riz Levente kerületi polgármester, a Keresztúri Biblia Szól Közösség és a helyi baptista közösség lelkipásztorai.
- Február 17., 18.00: *Ünnepi zárómise* a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony Főplébánián (V., Március 15. tér). A misét bemutatja és igét hirdet: Bíró László püspök.

ÖKUMENIKUS IMAHÉT...

...például Arnóton

▶ Az ökumenikus imahét helyi záróalkalmára **D. Szezik Imre** nyugalmazott evangélikus püspök látogatott Arnóra. A lutheránus templomban képes beszámolót tartott tizenhat éves püspöki szolgálatáról, és az istentiszteleten igehirdetéssel szolgált – evangélikus, református, görög- és római katolikus testvéreink körében. A záró ünnepi alkalmon **Szabó Zoltán** református lelkész, **Rácsok András**, a Tiszáninneni Református Egyházkerület sajtó- és kommunikációs referense, **Rácsokné Fügedi Zsófia** ügyésként dolgozó református lelkész, **Szemerszki Mihály** görögkatolikus lelkész, egyházmegyei ifjúsági referens, **Zajacz Ernő** római katolikus plébános és **Buday Barnabás** helyi evangélikus lelkész végezte a liturgiai szolgálatot.

Előadását Szezik püspök érdekes felvetéssel és kérdésekkel kezdte: van-e a Bibliában utalás arra, hogy püspökök irányítsák az egyházat? Mi a püspök fő feladata? Miért lesz valakiből egyházi vezető? Mennyiben szükséges vezetője a püspöki hivatásnak az aktív társadalmi, politikai szerepvállalás?

Balról jobbra: D. Szezik Imre, Buday Barnabás és Szabó Zoltán

Hitvallása és hivatása szerint a püspök elsődleges feladata, hogy a területéhez tartozó lelkészeket pásztorolja. Ugyanakkor – habár erre nem találunk a Bibliában konkrét igazságot – a gyülekezetek és az egyház össztársadalmi képviselője és a kapcsolódó politikai egyeztetések (elnök-püspökként ezt a feladatot is nap mint nap tevékenyen ellátta) is részei a püspök munkájának.

Az előadás és a szószéki igehirdetés számos aktualitását vihette ma-

gával a jelen lévő ökumenikus gyülekezet. A püspöki funkció kapcsán ugyanis D. Szezik Imre beszélt a pápa (sok kérdést felvető) tiszteletéről is. Javaslat, hogy tekintsünk rá úgy, mint a katolikus egyház vezető püspökére, és ne menjünk el vélemény- és társadalomformáló szerepe mellett. Ugyanígy a prédikációban hallhattunk a Mária által megtestesített, arra érdemtelen asszony Istenanyává válásának szimbolikus jelentőségéről, amely a keresztény embert is tiszteletre inti, ugyanakkor ez a tisztelet semmiképpen sem azonos az imádatlással.

Az bizonyos, hogy a vasárnap délutáni arnóti alkalom kiváló példája annak, hogy helyi szinten hogyan élhető meg a kereszténységben való egységünk. Sok olyan beszámolót hallunk – különösen vidéki környezetből –, hogy sikertelen az imaheti alkalom megszervezése, bizonyos felekezetek távol maradnak. Különösen hálás lehet ez a közösség, hiszen a megyeszékhely közelsége miatt bő a programkínálat ebben az időszakban, ennek ellenére jelentős számban ünnepelték az egybegyűlték a színes keresztény egységet az alkalmi közösségben – ahogy a prédikáció fogalmazott – a régi, még ünneplni tudó emberek módjára.

■ BUDAY-MALIK ADRIENN

...például Nagyváradon

▶ A kommunista diktatúrát követő években a nagyváradi protestánsok, illetve katolikusok is bekapcsolódtak a keresztyénség egységéért való imádkozásba. A gyülekezetek szorgalmasan szervezték az imaheketet, meghívván szolgálatra különböző felekezetek lelkészeit. Ezek az alkalmak (azoknak, akik komolyan vették a célt) lehetőséget nyújtottak a meghitt testvéri együttlétre.

A mi evangélikus gyülekezetünkben is éves rendszerességgel fordultak meg református, római és görög katolikus, unitárius, néha baptista és görögkeleti lelkészek. Gondot okozott azonban, hogy az időpontok gyakran ütköztek, és egy olyan imalkalom sem volt lehetséges, amelyen az összes keresztyén felekezet

katolikus, unitárius, baptista, adventista, pünkösdi és evangélikus egyházi képviselők a görög katolikusoknál gyűltek össze előzetes megbeszélésre, leszögezve a rendezvények sorrendjét, időpontját, helyszínét és technikai részleteit.

Bár a román ortodox felekezet nem küldött a megbeszélésre képv-

résztvevői ott lehetnek volna. Külön gondot jelentett az is, hogy a görögkeleti lelkészek az utóbbi években (zsinati tiltásra) távol maradtak az imahetekről...

Tavaly viszont előrelépés történt. Más városok gyakorlatából inspirálódva – a görög katolikus és az evangélikus gyülekezet indítványára – a nagyváradi felekezetek is eldöntötték, hogy ezentúl együtt fogják az imaheket megszervezni. Így történt, hogy idén immáron jól megszervezett formában került sor az egységért való imádkozás alkalmaira. A református,

selőt, utólag – kellemes meglepetésként – mégis bekapcsolódott a folyamatba, és január 18-án a Holdas templomban szintén szervezett ökumenikus imaalkalmat. Ezen más felekezetű lelkészek ugyan nem kaptak lehetőséget szólásra, de észlelhető volt, hogy a vendéglátók nyitottak szeretnének lenni a közösségre. A román ortodoxok a más felekezeteknél szervezett alkalmakra is küldtek képviselőket, akik – nagy meglepetésünkre – vállalták a hozzászólást és az egymásért, az egységért való imádkozást is. Ugyanakkor több keresztyén feleke-

zet (mint például az adventisták, magyar baptisták) nem vett részt az istentiszteleteken, és nem is szervezett közös imaalkalmat. Távolaradásuk oka még nem ismeretes. Tény, hogy a váradi baptisták például az előző években sem tartottak ökumenikus imahetet.

Az alkalmak a katolikus, a református, illetve a két román pünkösdi gyülekezet szervezésében folytatódtak. Az egyes felekezetek képviselői minden templomban, imaházban a liturgiába betagolódva kaptak lehetőséget egy rövid igei üzenet átadására és imádságra. Az istentiszteletek mindig szeretetvendégséggel zárultak.

Az elmúlt héten csütörtökön került sorra a váradi evangélikus egyházközösség. Vespera keretében kaptak szót a római és görög katolikus, református, görögkeleti és pünkösdi felekezetű lelkészek, prédikátorok. A több mint tíz lelkész mellett szép számban vettek részt az alkalmon a hívek is. Az együttlét meghittségét nemcsak a szívhez szóló, magyar és román nyelven elhangzó beszédek, imádságok, de a Görög Katolikus Teológiai Szeminárium diákjainak éneke, illetve a gyülekezet kántorának színvonalas orgonaszámjai is mélyítették.

Az evangélikus templom immáron sokadik alkalommal volt színhelye az egységért való könyörgésnek. Gyülekezeti tagok és munkatársak adományai, segítségével tette kellemessé a vesperát követő agapét. A perselypénz a Dévai Szent Ferenc Alapítvány Váradon nemrég megnyitott árvaházának támogatására lett fölajánlva.

Az imahét vasárnap délután a görög katolikusok székesegyházában zárult, ahol az említett felekezetek lelkészei, illetve egyháztagjai megerősítették, hogy nemcsak az imahét keretében, de az év minden napján szükség van az egységre és annak munkálására.

■ MÁTYÁS ATILA

Istentiszteleti rend • 2013. február 3.

Hatvanad vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Lk 8,4–15; Ézs 55,6–11. Textus: ApCsel 26,1,22–32. Énekek: 279., 258.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, Tóth Aladár út 2–4.** dr. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Darvas Anikó; de. 11. (úrv.) Szabóné Mátrai Marianna; du. 6. (úrv.) Megálló nevű ifjúsági istentisztelet) Smidéliusz Gábor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű áhítat) Pelikán András; de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (dzsesszistentisztelet) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románé Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Gáncs Tamás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; negyed 12. Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zuglói, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Halász Alexandra; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Halász Alexandra; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. 11.** (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

Megváltozhatnak a keresési szokások

Egyesek úgy tartják, hogy a dopaminszint emelkedése a ludas. Az agyban termelődő „boldogsághormon” hajtja azokat az internetes felfedezőket, akik egy idő után már nem érzik elégnek az általuk használt közösségi szolgáltatásokat, hanem egyre újabb és újabb lehetőségek után kutatnak. Az újdonság varázsa köztudottan erősebb, mint a régi, megszokott dolgoké, az *early adopter*, azaz a korai alkalmazók rétege éppen ezért kutat szüntelenül új technológiák után.

Persze az is szerepet játszik ebben, hogy a régebbi technológiák már egyáltalán nem trendiek, és a felfedzők nem érzik többé a shakespeare-i „boldog kevesek” hangulatát, amikor már esetleg az ő szülei is az adott rendszer használóiá válnak.

2008-ban a *Facebook* még nem volt magyar nyelven elérhető, ma pedig már a hazai internetezők hetven százaléka használja. Vagy éppen kategorikusan tiltakozik ellene, mindenesetre az egészen biztos, hogy hallott már róla. A legnagyobb nemzetközi közösségi oldalnak jelenleg 4,4 millió magyar felhasználója van, így valószínűleg a legtöbben eredménnyel járnak, ha régi barátokkal vagy iskolatársakkal akarják felvenni újra a kapcsolatot.

Sokan kárhoztatták régebben az *iWiW-et*, mondván, csak egy az online telefonkönyv; a *Facebook* azonban az első számú unaloműzővé lépett elő: mindent megosztunk rajta. A családi képeken és az aktuális állapotjelzésünkön túl azonban a külső oldalakon elhelyezett „Like” (azaz „Tetszik”) gombokra kattintva

széles körű preferenciáinkról is beszámolunk a rendszernek.

Mind ez idáig ezeket csak az ismerőseink rendszerező elméje követte, de a *Facebook Graph Search* nevű, most bevezetett keresője ezekből az adatokból táplálkozik. Az új kereső képes a tagok által megadott adatokat elemezve választ adni a kérdésekre. Egy egyszerű példán bemutatva: eddig vagy egy adott zenekar oldalán kellett megnézni, hogy melyik ismerősünknek tetszik, vagy éppen az ismerőseink profiloldalait kellett végiglátogatni, hogy ezzel tisztába kerüljünk. A *Graph Search* azonban könnyedén kiválasztja számunkra azt az ismerőst, aki a zenekar rajongója, sőt a keresést finomítva szűrheti azokra a találatokat, akik egyedülállóak, és adott időpontban éppen velünk egy településen tartózkodnak.

Bár ez a randiszervezésre felhozott példa elég sekélyes, a metódus valószínűleg működni fog abban az esetben is, ha sürgősen keresnünk kell egy állatorvost a közelben, akivel korábban már elégedett volt valamelyik ismerősünk ismerőse.

Noha a *Graph Search* a cég bevalása szerint nem a *Google* alternatívája kíván lenni, az ilyen irányú fejlesztések felboríthatják a keresőpiac erőviszonyait. A *Facebook* egymilliárd felhasználójának egybillió különböző tartalmi eleme rejthet érdekes és hasznos válaszokat szinte minden kérdésre, amelyek megválaszolásához így el sem kellene hagyni az oldalt, és nem kellene használni a *Google* piacvezető keresőjét.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Hamarosan bezár a *yamm.hu*, a magyar fejlesztésű Twitter-kliens (www.hsw.hu/hirek/49682/yamm-liebig-zsolt-kozossegi-web-facebook-twitter.html). Az alapítójával az alkalmából készített beszélgetés érinti napjaink internetes világának legtöbb aktuális kérdését. Egy mondatot érdemes kiemelni belőle: „2013-ra odáig jutottunk, hogy csupán egyetlen közösségi felület maradt, amiről üzleti és akár felhasználói értelemben is van értelme beszélni, ez pedig a *Facebook*.”

Úgy tűnik tehát, továbbra is jó lóra tesz, aki a saját honlap mellett facebookos oldalt is üzemeltet. Nemrég indult el a Magyarországi Evangélikus Egyház 1%-os kampánya, amely a <http://teljesmosoly.hu> oldalon igen modern és divatos köntösben jelenik meg. A *Google* keresője azonban – fogászati eljárásokat népszerűsítő oldalakkal együtt – jelenleg a <https://www.facebook.com/teljesmosoly> címen elérhető facebookos oldalt hozza ki előrébb (a *Facebook* keresőjét használva szerencsére első találatként kapjuk vissza ezt az oldalt – remélhetőleg nem csak e sorok írójának preferenciái miatt).

Meglátjuk, az adóbevallások benyújtásának határideje táján mennyivel jobban fog majd a *Google* a teljes mosoly kapcsán egyházunkra gondolni...

■ N. B.

„Első bálozó” evangélikus iskola Soltvadkerten

Soltvadkerten 2012 szeptemberében cserélték le a táblát az önkormányzati iskolán a Luther-rózsára. A régi-új vezetés igyekezett megtartani az eddi-

ről. Az is igaz, hogy nem minden „egyházellenes” szülőben tudatosult, hogy a bál bevétel a gyermekeket támogatja, nem pedig az egyház vagy a város javát szolgálja.

A szülői munkaközösségben szerzett tapasztalatait firtató kérdésre Zsuzsa elmondta: egyik ülésükre sikerült meghívnia a hitoktatókat, akik elmondták a szülőknél, hogy felekezettük mit tanít a hittanórákon. Válaszoltak a kérdésekre, és egész jó beszélgetés alakult ki.

– Véleményem szerint igenis oldható az egyházi fenntartással szemben támadt ellenérzés – mondta Hirschné Zsuzsa. – A reggeli áhítatok kimondottan jó csapatépítő foglalkozások, több ilyenben személyesen is részt vettem.

A bálon a tanárok ugyancsak szép számban képviseltették magukat, és rajtuk kívül a német testvérvárosból, Bodolshausenből is itt volt egytucatnyi diák két tanárral. Egyhetes soltvadkerti programjukat úgy időzítették, hogy éppen az iskolából volt a búcsúestjük. A hangulattól itélve méltó befejezés volt...

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS felvételei

gi jó hagyományokat, köztük a szülői farsangi időszakban szokásos iskolabált is. Ezen a múlt szombaton kétszáznegyvenen vettek részt, mintegy százal kevesebben, mint az előző tanévben. A szervező szülői munkaközösség elnöke, Hirschné Zsuzsa (*képünkön*) szerint még nem csitulnak a viták az iskola átadásáról-átvételéről, illetőleg a valláserkölcsei nevelés-

EBBE-előadás: A zsidó ünnepek keresztyén jelentősége

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) aktuális sorozatának címe: *A zsidó ünnepek keresztyén jelentősége*. A befejező, témát összefoglaló alkalom február 14-én, csütörtökön 17 órakor kezdődik az országos iroda utcáról nyíló termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). *Avi Snyder*, a *Zsidók Jézusért (Jews for Jesus)* európai és magyarországi vezetője tart előadást *A naptár többet mond, mint az idő* címmel.

HIRDETÉS

Tedd teljessé a mosolyt! – Van még egy esély, hogy segíts!

Ez a mottója egyházunk idei százszázalékos kampányának, amelyben formabontó módon arra szeretnénk felhívni az adózó állampolgárok figyelmét, hogy a civil szervezeteknek adott egy százalék mellett adójuk másik egy százalékát is felajánlhatják az egyházak társadalmi szolgálatának támogatására.

Ezzel a rendelkezésünkkel még egyszer támogathatjuk embertársainkat!

A kampány – februártól tévében, interneten, szórólapokon folyamatosan megjelenő hirdetések, majd később óriásplakátok – középpontjában három fő terület áll: anyaóvóink, iskoláink és szeretetotthonaink.

A kampányhoz a www.teljesmosoly.hu oldal kapcsolódik, amelyen minden részletet megtudhatunk az egy százalékos rendelkezéssel kapcsolatban.

Kérjük, a *Facebook* közösségi oldalon (facebook.com/teljesmosoly) kísérjék figyelemmel a kampányhoz kapcsolódó aktivitásainkat, figyelemfelkeltő akcióinkat!

Arra szeretnénk buzdítani gyülekezeti tagjainkat, híveinket, lelkészeinket, iskoláink, intézményeink dolgozóit, hogy tekintsék szívügyüknek az egyszázalékos kampány népszerűsítését. Szórólapjaink idén egyben rendelkező nyilatkozatok is lesznek, a rajtuk lévő leírást követve azonnal rendelkezhetünk adónk egy százalékáról.

Akinek nincs felajánlható egy százaléka, kérjük, hogy az is rendelkezzen, mert a „nullás” bevallás is számít! Lehetőség van pénzbeli adományok átutalására is munkánk támogatására.

Köszönjük, ha támogatja a Magyarországi Evangélikus Egyház társadalmi szolgálatát!

HIRDETÉS

Pályázat mentori szolgálatra és gyakorlógyülekezeti státusra

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) pályázatot hirdet a 2013/2014-es tanévre a gyakorlati (VI. éves) képzéssel kapcsolatos mentori szolgálatra, illetve gyakorlógyülekezeti státusra.

Olyan lelkészek jelentkezését várjuk, akik sokoldalú gyülekezeti munkát végeznek, és képesek egy VI. éves hallgató (lelkészjelölt) munkájának irányítására, lelkészi szolgálatba való bevezetésére, valamint részt vesznek az EHE által szervezett mentori előkészítő konferencián.

A megbízást kapott lelkészekkel és gyülekezetekkel az egyetem együttműködési megállapodást köt. A mentorok és a gyülekezetek ezáltal közvetlenül is bekapcsolódnak a gyakorlati lelkész-képzés munkájába. A gyülekezetektől a szolgálatok biztosítása mellett a lelkészjelölt megfelelő elhelyezését is kérjük. Gyakorlata idején a lelkészjelölt a mentor vezetésével végezhet gyülekezeti szolgálatot. A pályázatnak tartalmaznia kell a gyülekezeti munka rövid (legfeljebb 60 soros) bemutatását, a pályázó lelkész motivációját, valamint annak közlését, hogy milyen módon tud a gyülekezet a hallgató részére tíz hónapon át szállást és ösztöndíj-kiegészítést biztosítani.

A pályázatoknak február 28-ig kell az EHE Rektori Hivatalába (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) megérkezniük. Bővebb felvilágosítással a Gyakorlati Intézet vezetője, Szabóné Mátrai Marianna (mariann.matrai@lutheran.hu) tud szolgálni.

DR. SZABÓ LAJOS rektor, tanszékvezető
SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA, a képzés koordinátora

HIRDETÉS

Vallásháborúk és tolerancia – előadás Kelenföldön

A kelenföldi evangélikus gyülekezet tanácstermében (1114 Budapest, Bocskai út 10.) február 2-án, szombaton 16.30-kor kezdődő szeretetvendégségen dr. Szabó András DSc egyetemi tanár *Felekezetek, vallásháborúk és tolerancia a 16. században* címmel tart előadást. Minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk!

AJÁNDÉKOZZON EVANGÉLIKUS ÉLETET!

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az *Evangélikus Életet*

negyed évre: 3575 forintért fél évre: 7150 forintért egy évre: 14 300 forintért

Megrendelő neve és címe:

Kézbesítési név és cím:
(ajándék előfizetés esetén)

A fenti előfizetési díjak belföldre (illetve Románia és Szlovákia területén) érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre: **Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.**

(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse szerkesztőségünket az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon. Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét az elofizetes@evelet.hu címre küldheti el.

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Budavári evangélikus szabadegyetem

A Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (Budapest I. ker., Táncsics Mihály u. 28.) minden hónap első hétfőjén 19 órai kezdettel szabadegyetemi előadások hangzanak el. A következő, ötödik alkalom február 4-én lesz. Előadó: *Patai Mihály*, az UniCredit Bank Hungary Zrt. elnök-vezérigazgatója, a Magyar Bankszövetség korábbi elnöke. Téma: *A magyar bankrendszer helyzete*. Házigazda: *dr. Fabiny Tamás* püspök.

A részvétel ingyenes. A szervezők minden érdeklődőt szívesen látnak.

HIRDETÉS

KÖT-összejövetel a Párbeszéd Házában

A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság (KÖT) következő összejövetele február 4-én, hétfőn 18 órakor lesz a VIII. ker., Horánszky u. 20. sz. alatti Párbeszéd Házában. *Dr. Kránitz Mihály*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának professzora tart előadást *XVI. Benedek pápa missziós programja: az új evangélizáció* címmel. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Felvétel a Deák téri óvodába

Kisdeák Evangélikus Óvodánk 3–6 éves korú gyermekek jelentkezését várja a 2013/2014-es tanévre. Február 6-án és 7-én lehetőség nyílik ismerkedésre, kérdegetésre, tájékozódásra naponta 9-től 10.30-ig az óvodában. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

1052 Budapest, Deák tér 4. II/1. Tel.: 1/483-2160.

HIRDETÉS

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna országosfelügyelő-helyettes, a Déli Egyházkerület felügyelője

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 3-ától február 10-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.30 / Duna Tv Szentföldi szent helyek üzenete (magyar ismeretterjesztő sorozat) A Tábor-hegy 8.10 / Duna Tv Isten kezében A Stuttgarter Magyar Egyházközség 8.30 / Régió Rádió 1485 – AM 1485 kHz Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 10.30 / M1 Református magazin 10.55 / M1 Baptista ifjúsági műsor 13.34 / Magyar Katolikus Rádió „Valaki ír a kezdeddel...” (vasárnapi versműsor) Csokonai Vitéz Mihály versei	9.05 / Bartók rádió Hang-fogó Schubert: Ima 9.30 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó) 20.45 / Duna Tv Erdélyi történetek (magyar dokumentumfilm-sorozat) 20.55 / Duna World Magyar elsőők (magyar ismeretterjesztő sorozat) Az első magyar vasút 22.40 / Duna World Találkozások Tamási Áronnal (magyar dokumentumfilm) Kányádi Sándor emlékeiből 23.00 / Rádió 17 (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.radio17.hu)	12.00 / Kossuth rádió Déli harangszó a békéscsabai evangélikus Kistemplomból 14.20 / M1 Öveges 33 (magyar ismeretterjesztő sorozat) A mikrohullám 19.43 / Kossuth rádió Csak a világ végéig Részletek a Ghymes együttes lemezéről 20.00 / Corvinus Rádió Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.corvinusradio.hu) 20.25 / Duna World Rejtélyes XX. század Kun Miklós történész műsora 21.05 / Duna Tv Észak-északnyugat (amerikai játékfilm, 1959) (131')	13.30 / Kossuth rádió „Tebened bízunk eleitől fogva...” A református egyház féléórása 13.31 / Bartók rádió Érdi Tamás és Hiroko Sasaki Bartók-műveket zongorázik 14.06 / Kossuth rádió Arcvonalok Sarkadi Pál, Szatmárcseke polgármestere 19.50 / Pax Tv Gryllus Dániel (portréműsor) 19.55 / Duna Tv Eszmélet – Epizódok József Attila életéből (magyar tévéfilmsorozat) 20.55 / Bartók rádió Mesterművek – mesterfokon Lorenzo Ghielmi orgonán 22.55 / M1 Történetek a nagyvilágból (nemzetközi riportmagazin)
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
9.30 / Duna Tv Krisztus vándorai (magyar dokumentumfilm) 10.10 / Duna Tv Kerekek és lépések (magyar ismeretterjesztő sorozat) A Körösök vidékén 15.00 / Duna Tv Magyar történelmi arcképcsarnok (magyar ismeretterjesztő sorozat) Apponyi Albert 17.00 / Pax Tv Benzúr László (portréműsor) 19.51 / Kossuth rádió A szánkó Móra Ferenc meséjét Básti Juli mondja el 20.00 / Duna World Hazajáró Muravidék – Hetétől Örségig	5.20 / M1 Hajnali gondolatok 11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvár) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.agnusradio.ro) 14.06 / Kossuth rádió Alma és fája Holtóság Károly ólomüveges és fia 17.25 / M1 Michael Bublé Koncert a Madison Square Gardenben 23.30 / Bartók rádió Ars nova Sugár Miklós: Két latin himnuszrészlet 23.40 / Duna Tv Bűn és bűnhődés Opera Dosztojevszkij regénye alapján	8.50 / Duna Tv Isten kezében Házasság hete, 2013 9.30 / Rádió 17 (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.radio17.hu, ismétlés: 23.00) 13.34 / Bartók rádió Bartók Béla XXV. nemzetközi kórusverseny Tóth Péter: Agnus Dei 18.05 / Kossuth rádió 130 év – 130 dal Népzenei portré Kodály Zoltán születésének évfordulójára 20.15 / M1 A Dal, 2013 2. elődöntő 22.55 / M2 Rab ember fia (magyar tévéfilm, 1979) (89')	8.00 / Civil Rádió (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.civillradio.hu, ismétlés: 22.00) 9.05 / Bartók rádió Hang-fogó Arne: B-dúr orgonaverseny 10.30 / M1 Evangélikus magazin 10.55 / M1 Baptista ifjúsági műsor 11.05 / M1 Mai hitvallások Dr. Velkey György igazgató főorvos 21.00 / Duna Tv Redl ezredes (magyar játékfilm, 1984) (150') 21.20 / Bartók rádió Az emberi hang dicsérete Heinrich Schütz: 119. zsoltár

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.

Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).

Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sando.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).

Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Tördelőszerkesztő: Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). Munkatárs: Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). Rovatvezetők: dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). Szerkesztőbizottság: Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. Árúsítja a kiadó. Terjeszti a MediaLOG Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratosokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámra szánt kéziratosokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőségkel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratosokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 3.)

Nézzétek meg az égi madarakat: nem vetnek, nem is aratnak, csűrbe sem takarnak, és mennyei Atyátok eltartja őket. Mt 6,26a (Jób 38,41; Lk 8,4–8/9–15; Zsid 4,12–13; Zsolt 18,21–51) Fantasztikusan érdekes és szép természetfilmet láthatunk a televízióban. De nem csupán a természet harmóniájára, hanem a létért való küzdelem gigászi harcaira is rácsodálkozhatunk. Meggyőződésem, hogy Jézus sem idilli képnek szánta a természetből vett hasonlatát. Tisztában volt azzal a küzdelemmel, amely a természetben zajlik. Tudatában volt annak, hogy így működik a világ. Mégis arra akart ráébreszteni minket, hogy ebben a küzdelemben – amely a mi emberi sorsunk is – vegyük észre Isten gondviselő szeretetét.

Kérlek, Uram, segíts, hogy a hit szemével lássam az életet.

Hétfő (február 4.)

Jézus ezt mondta: „Valaki érintett engem, mert észrevettem, hogy erő áradt ki belőlem.” Lk 8,46 (Jer 16,19a; 5Móz 32,44–47; Lk 8,19–21) Különös pillanatkép Jézus életéből. Amikor egy beteg nő hittel megérinti Jézust, akkor a mi Urunk megérzi, hogy erő árad ki belőle. Gyógyító energia! Hiszem és valom, hogy nekünk sem kozmikus energiákra vagy a piramisok gyógyító hatásaira van szükségünk, hanem elsősorban Jézus Krisztus erejére, energiájára. A Megváltó gyógyító, élető szerető. Nem őt kellene megérintenünk...? Számomra ez nem kérdés.

Kedd (február 5)

Uram, kegyelmes tetteidről énekek örökké, nemzedékről nemzedékre hirdetem hűségemet. Zsolt 89,2 (Mk 2,37; 2Móz 7,1–13; Lk 8,22–25) Valóban elmondhatom ezt én is magamról a zsolttárossal, vagy sokkal inkább *Rákóczi Ferenc*-cel kell imádságban megvallanom:

„Uram..., pereg a nyelvem, dicséreted zengi, de gondolataim nem ott járnak, jóllehet te ismered szándékom helyességét. Csaknem mindig elhatározom, hogy megfontolom, amit kimondok, de alig mondom föl az első sorocskákat, szégyellek visszaemlékezni, mily üres, haszontalan és lényegtelen dolgok terelik el figyelmemet... Arra mégis megkérlek, ne engedj annyira beléjük feledkezmem, hogy megsértsenek téged.”

Szerda (február 6.)

Nekünk mégis egyetlen Istenünk az Atya, akitől van a mindenség, mi is őerte, és egyetlen Urunk a Jézus Krisztus, aki által van a mindenség, mi is őáltala. 1Kor 8,6 (Zsolt 89,12–13a; Mk 6,1–6; Lk 8, 26–39) Az *Útmutató* olvasmányos kiadásában a mai napon N. *Söderblom* svéd érsek imádságát találjuk. Ennél szebb és fontosabb összefoglalását nem is adhatjuk mai ígéreknek:

„Urunk, légy előttünk, hogy vezess; légy mögöttünk, hogy védelmez; légy alattunk, hogy hordozzál; légy fölöttünk, hogy megáldjál minket! Légy bennünk, hogy a testiünk, a lelkiünk és a szellemünk, melyek mind a teied, helyesen szolgáljanak téged, és megszenteljék nevedet.”

Csütörtök (február 7.)

Az Úrnak, az én Uramnak nagy tetteit hirdetem, egyedül a te igazságotat emlegetem. Zsolt 71,16 (2Kor 13,4; Lk 6,43–49; Lk 8,40–56) Figyeljünk fel arra, hogy nem általában az Úr tetteit kell emlegetnünk, hanem az „én Uramnak” a tetteit. Nekünk tehát nem elegendő kell elmondanunk mindazt, amit Istenről és a Krisztus-követésről tudunk, hanem személyesen kell bizonyoságot tennünk arról, hogy miként tapasztaltuk meg tetteit és igazságát az életünkben. A személyes bizonyoságtételnek van igazán ereje.

Péntek (február 8.)

Ezt mondja az Úr: Átkozott az a férfi, aki emberben bíz, és testi erőre támaszkodik, az Úrtól pedig elfordul szíve! De áldott az a férfi, aki az Úrban bíz, akinek az Úr a bizodalma. Jer 17,5,7 (Zsid 3,14; Jn 12,34–36/37–42; Lk 9,1–9) Jeremiás prédikációjának ezeket a mondatait – az emberiség történetében – az élet igazolta. Az ember mégis nehezen adja fel az emberekben vagy az önmagában való bizakodását. Jeremiás idején Jeruzsálemet az ostromló babiloni hadsereg zárta körül. Jeremiás egyértelművé tette Isten üzenetét: a népnek meg kell adnia önmagát, Jeruzsálemet fel kell adni! Nem tették. Megfizettek érte.

A személyes üzenetet is kihallom Jeremiás mondataiból:

Uram! Segíts, hogy el ne forduljon tőled a szívem! Jó és balsorsban is támaszkodjam rád.

Szombat (február 9)

Őrök szövetséget kötök velük, nem fordulok el tőlük, jót teszek velük. Jer 32,40a (Lk 22,20; Mt 13,31–35; Lk 9,10–17) Csak a szövetség szó zavar ebben az igében. A szövetség ugyanis kétoldalú dolog. Isten a népétől is hűségnyilatkozatot várt. Ezen is ámulhatunk. Hogy Isten mer bízni a gyarló emberi szóban. Az ószövetség mégis megkötött. Azután felbomlott. Éppen a kedvezményezett hátrált ki. Más isteneket keresett, más urak erejére bízta magát. Így megy ez a mai napig – csúfos kudarccal. Nem véletlen, hogy a lutheránus teológiában nemigen szoktunk az *Ószövetségből* ismert szövetségkötésről beszélni. Ez a lehetőség kicsúszott a kezünkől. De Istennek hála, helyette itt van a sokkal tehetősebb új: a szövetség Jézus vére által. Ahol a szövetségkötő „partner” az Atya és a keresztet hordozó Fiú, a kedvezményezett pedig a megkegyelmezett bűnös, akit most már semmi sem választhat el az Isten szeretetétől.

■ PINTÉR KÁROLY

